

ABRIL 1975
n° 647 - 25 pts

lluc

**CRIDA PER
LA LLENGUA**

**CONFLICTE
A L'ENSENYAMENT**

AQUESTA LLIBRETA DÓNA FORÇA MÉS QUE INTERESSOS

- Comptes corrents.
- Transferències, girs, ordres d'abonament i de pagament.
- Pagaments a entitats oficials.
- Minibank permanent (ingressos i cobraments les 24 hores del dia).
- Caixes de lloguer.
- Crèdits personals.
- Compra i venda de moneda estrangera.
- Travellers xecs i xecs en divises.
- Domiciliació de tota mena d'efectes, rebuts i factures.
- Custòdia de valors.
- Targeta Master Charge.
- Plans d'estalvi-crèdit.
- Assessorament borsari i d'inversions.
- Oficina d'Informació i d'Assessorament a totes les nostres agències i sucursals.
- Publicacions d'informació econòmica i borsària.
- Servei d'autobanc a Barcelona, Saragossa i Madrid.

LLUC

ABRIL 75

PORTADA

Davant esdeveniments prou frescs encara del nostre país, LLUC reflexiona sobre els recents conflictes al sector de l'ensenyament i llença una crida per fer, tots plegats, un esforç col·lectiu per la nostra llengua.

LLUC

Revista mensual, n.º 647
Any LV

Direcció:

PP. Missioners dels Sagrats Cors
Monestir de la Real - Ciutat de Mallorca

Informació i correspondència:

Apartat de Correus n.º 619
Telèfon 22 48 91
Palma

Director: Bartomeu Suau Tugores

Conseller-Delegat: Manuel Soler i Palà
Caps de Redacció: Josep M. Llompарт i
Pere Llabrés i Martorell

Subscripció: 250 ptes. anuals
Estranger: 300 ptes. anuals
Preu de l'exemplar: 25 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. CC. - Balmes, 89
Dipòsit legal: P. M. 276-1958

= Sumari =

Pàg.

- 2 L'**EDITORIAL** d'aquest mes planteja el ressò que cal que tengui entre nosaltres la votació negativa dels 18 regidors de Barcelona que digueren NO a la subvenció municipal per a l'ensenyament del català. Ha arribat l'hora, ja l'hauríem de fruir plenament, de la promoció integral de la nostra cultura per part de tot el poble, dels qui l'administren, dels qui el representen. Aquest és el sentit de la nostra **Crida** per un esforç col·lectiu per la nostra llengua.
- 4 **Conflicte a l'ensenyament.** Un recull de fets i de documents sobre l'actual crisi que afecta sobretot els Professors no numeraris (PNN) i els estudiants universitaris. Col·legi de doctors i llicenciats de Catalunya i Balears: **Declaració.**
- 5 **Els P.N.N. de les Illes.** Comunicació.
- 6 **Declaració de professors numeraris.** L'actual conflicte a la Universitat, pel grup de delegats d'estudiants universitaris de la Ciutat de Mallorca.

9
10

IN MEMORIAM: Llorenç Garcias i Font.

L'apotecari Pujamunt d'Artà morí el passat dia 24 de febrer. LLUC publicava la seva fotografia i esmentava la seva aportació a la Institució catalana d'Història Natural en el número de febrer 75, pàg. 18. Avui ens cal recordar l'home d'un patriotisme callat, d'un catalanisme irreductible, guiats per la memòria de Josep Melià: **Records de Pujamunt el vell.**

- 11 **LA RODA DEL MÓN** us presenta el comentari de l'actualitat política: **Intent de contrarrevolució a Portugal i altres afers**, per Antoni Serra.
- 12 **La catalaníssima trinitat**, una altra col·laboració de Trencavel.
- 14 **L'ESGLÉSIA NOSTRA** proclama aquest mes la **Crida de Pasqua 1975**: una felicitació per als creients que també enguany volem passar de la mort a la vida.
- 15 **Els religiosos i l'Església local**, un comentari de Josep Amengual i Batle.
- 17 **Angel Fole**, com a Mallorca Mn. Salvador Galmés, és un autor galleg de contes que us parla com un home de poble, assegut devora la foganya. Hem cregut interessant publicar la traducció de Xavier Rodríguez-Baixeras del conte **La caixa de mort**, com una aproximació a l'actual literatura gallega.
- 20 Ramon Cavaller, des de l'escola d'art dramàtic de Gotemburg, us transcriu una interessant conversa amb el conegut director suec de cinema **Ingmar Bergman.**

22

ESPECTACLES.

Pere Bosch parla de dues estrenes recents de teatre a Ciutat: «Una de lladres i serenos» de Xesc Forteza, «Una dona és per a un rei» de Joan Mas. **Teatre per a una burgesia que vol ser-ho.**

- 23 **QÜESTIONS SOBRE LA TAULA.** El regionalisme, taula rodona dirigida per Planas Sanmartí.
- 24 **Freinet a Mallorca.** Una plana d'actualitat pedagògica a cura del Secretariat pedagògic de l'Obra Cultural Balear.
- 25 **NOTICIARI. El Rosselló i les Illes, restabliment d'uns vincles històrics.**
- 26 **Des de la Rambla.** Crònica de Barcelona, per Biel Mesquida i Amengual.

Una crida i un esforç col·lectiu per la llengua

L'optimista ens dirà que aquests «els que vivim i patim encara» no són ja «els temps de la foscor» pel que fa al problema de la llengua. I que en els dos o tres anys darrers és molt el terreny guanyat i que avui hi ha una consciència més insubornable en aqueix sentit. Si és així no ha estat per les facilitats que s'han ofert des de l'administració sinó que, posats a ser sincers, ens donen la vertadera dimensió d'aquests avenços els continuats i sistemàtics esforços realitzats als Països Catalans per mantenir el seu propi vehicle d'expressió i comunicació: la llengua. I algunes facilitats que de mica a mica, i sobretot darrerament, ha donat el poder central han estat més tost fruit d'unes pressions de fora del sistema i a contrapèl de tota una propaganda anterior.

Es evident que hi ha hagut anys de dificultats, de coaccions, d'entrebancs, que no solament han tingut l'objectiu de frenar el desenvolupament lingüístic i cultural, amb repercussions polítiques a la nostra societat i al seu futur, sinó que han permès el sorgiment d'un parany no menys inquietant pel que té d'intent de divisió: els localismes lingüístics. D'aquí el valencianisme, d'aquí el mallorquinisme, d'aquí tots aquells intents de dividir, separar i confondre la vertadera realitat de la llengua catalana. Podem recordar per la seva proximitat amb l'avui immediat els «gonellismes» insulars. Però malgrat tot, és un fet que la llengua va situant-se —encara que li resta un llarg camí per recórrer— al lloc que li pertany i que és el que, tant si es vol com si no, ha tingut sempre dins els sectors populars: l'expressió fidel del que pensa un poble, la comunicació d'aquest mateix envers la seva personalitat pròpia.

Ninyoles va escriure que «possiblement tan sols en el moment en què començara a sorgir una consciència que la nostra situació lingüística era problemàtica, en el moment en què les ideologies dominants deixaren d'exercir llur supremacia absoluta, cabria elaborar una anàlisi més objectiva i científica del conflicte». No hi ha dubte. I la consciència lingüística ha anat de la mà de la consciència com a poble a les Illes —si bé dormida i segona quan enclaustrada obligadament però no per això morta ni prou fer-hi— de la realitat històrica, cultural, sociològica i política a la qual pertanyem. I aquest és el fenomen més important, més definidor i aclaridor que estam vivint just ara. Que la llengua —vehicle de la cultura— recobri el seu vell prestigi per la praxi quotidiana immersa dins una problemàtica general plantejada als Països Catalans i no sols com a procés de reflexió intel·lectual.

Des que Muñoz Alonso manifestà el seu reaccionarisme en la tristament famosa i inversemblant expressió «el virus de la llengua» que aconseguí una àmplia i radical resposta de rebuig, compartida fins i tot per una persona tan poc sospitosa com Pemán, i que demostrà ben a les clares que aquest no era un problema de separatistes sinó de separadors, fins ara que devuit regidors de l'Ajuntament de Barcelona feren inviable l'ajut econòmic municipal (ajut que sorgia dels mateixos ciutadans «administrats») per l'ensenyament de la llengua catalana, els nivells de sensibilització han augmentat i la participació popular és de dia en dia més efectiva. Prova del que deim és la ràpida i urgent actitud enfront del que, al nostre entendre, fou arbitrària —i per això polititzada— resolució dels regidors barcelonins.

Hi ha hagut a més el ressó que ha obtingut el Congrés de Cultura Catalana, iniciativa del Col·legi d'Advocats —encara que ho podem considerar com una necessitat latent a tots els estaments socials dels Països Catalans— i que de sobte aconseguí les adhesions de la

editoria

resta de Col·legis professionals així com d'entitats culturals i del mateix poble.

Es clar que aquests avenços que són prou reals i evidents no són la normalització. Aquest és l'objectiu que es pretén, cap on s'ha d'anar. D'aquí que ens preocupi que el President del Govern de l'Estat espanyol fés referència al «problema regional» amb un excés d'esquematisme i amb una brevetat que semblava restar-li importància. Era una manera còmoda de (no) solucionar el problema. Pensem que no hi pot haver democratització real, vertadera descentralització si al mateix temps no hi ha una predisposició —i no de tipus paternalista, és evident— per estudiar, analitzar i resoldre després, d'una manera seriosa i científica, els problemes que tenen plantejats històricament, culturalment i socialment els Països Catalans, i dins ells les Illes. Perquè el problema de les minories ètniques dins un Estat no es resol simplement amb la descentralització administrativa que és el que no més sembla que se'ns vol oferir en aquests moments.

Aquesta exposició de fets recents i aquesta reflexió ens obliga a fer una crida a l'Administració local de les Illes puix tot això no ens permet de ser espectadors d'uns esdeveniments barcelonins o més llunyans encara. Tot això ens dona testimoni de les limitacions que, com a poble, tots suportam. ¿Quin seria el resultat d'una votació, semblant a la que hem recordat, entre els regidors de Cort? ¿Es posaria de manifest que verament representen un poble amb una cultura i llengua pròpies, i que atenen més aquesta realitat que no unes pressions que han conduït a la despersonalització del poble que administren?

Cal, doncs, davant els fets comentats, davant el procés inaturable de conscienciament del nostre poble quant a la seva llengua, a la seva cultura, a tota la seva personalitat espiritual i històrica, davant la perspectiva d'un Congrés de la Cultura Catalana, realitzar una crida i un esforç col·lectiu que ja no pot mantenir solament una societat cultural, promotora en bona part als darrers deu anys del desvetlament de la nostra consciència com a poble, tan mancada d'ajuts «oficials» i mitjans de tot ordre i aïllada pels estaments sucursalistes, com il·lusinada i eficient en la promoció de la seva tasca.

Ha arribat l'hora, ja l'hauriem de fruir plenament, de la promoció integral de la nostra cultura per part de tot el poble, dels qui l'administren, dels qui el representen —almenys en teoria—, dels qui —davant les Illes i davant la història— tenen el compromís inel·ludible de protagonitzar ara un moment ple d'esperances.

CAIXA de PENSIONS per a la Vellesa i d'ESTALVIS

**60 Oficines a les illes Balears
al servei de l'Estalvi i del Crèdit**

**Delegació General de Balears:
c/. Colón, 20 - PALMA DE MALLORCA**

**Oficines Centrals:
Via Laietana, 56 a 62 - BARCELONA**

Conflicte a l'ensenyament

La situació conflictiva a l'ensenyament, que esclatà a l'Estat Espanyol el passat mes de febrer i que tingué les seves particulars repercussions a Mallorca, on es dona amb accents molt intensos la situació anormal i desamparada dels Professors no numeraris (PNN) dels Instituts, ens han induït a recollir aquesta sèrie de declaracions i documents que poden il·luminar aquest estat de coses, que exigeix de tot ciutadà, sensible a una problemàtica que ateny tan d'aprop la promoció integral de tota la societat, una reflexió documentada i operativa.

Recordem també que els dies 11, 12 i 13 de febrer es produïren vagues en els Instituts de l'illa. (Cfr. LLUC març 1975, pàg. 26), la sanció per les quals fou la suspensió a alguns professors de quatre dies de sou. Es repetiren vagues els dies 28 de febrer i 3 de març.

Cal remarcar en tot el desenrotllament d'aquest conflicte el paper que hi ha jugat, obert i democràtic, el Col·legi de Llicenciats de les Illes, presidit pel seu degà Jaume Albertí, a través de la Comissió de P.N.N., elegida democràticament.

COL·LEGI DE DOCTORS I LLICENCIATS DE CATALUNYA I BALEARS

Declaració

La Junta de Govern del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats de Filosofia i Lletres i en Ciències del Districte Universitari de Catalunya i Balears, davant l'actual situació dels diversos sectors de l'ensenyament, fa pública la següent declaració:

La política educativa del Ministeri d'Educació i Ciència ha desembocat en la impossibilitat de realització d'una reforma democràtica de l'ensenyament i en un agreujament de les condicions docents i professionals d'un professorat. Això ha originat múltiples tensions i anormalitats en tots els nivells de l'educació, des de la primària fins a la Universitat.

Com a primera passa per a una normalització de tal situació i prova de la voluntat de diàleg del Ministeri d'E. i C., aquesta Junta considera imprescindible:

1.—L'aixecament de les sancions i expedients a professors i estudiants, la no aplicació de noves mesures disciplinàries i la reapertura immediata i incondicional de les Facultats de Valladolid, Màlaga i Sevilla.

2.—L'estabilitat laboral del professorat per a un desenvolupament eficaç de la docència. Que es posi fi a la inadmissible situació laboral dels PNN d'I.N.E.M. i Universitat i dels interins i contractats d'E.G.B. Un aspecte particular i de punyent actualitat és el desplaçament de professors interins com a resultat de la incorporació de funcio-

naris de plantilla durant el curs, amb el consegüent perjudici per a alumnes i professors. En aquest sentit reiteram una vegada més la necessitat d'una contractació laboral per a tot el professorat.

3.—Un estatut del professorat en el qual tenguí el primer lloc la funció i el treball del qui ensenya enfront dels actuals criteris artificials que introdueixen divisions injustes i que no responen a les necessitats reals.

4.—L'actualització de remuneracions proporcional a l'augment de cost de la vida. Per tal que aquesta actualització tenguí sentit ple s'ha de suprimir la divisió artificial en sou base, complements, incentius, etc. a la qual avui estan sotmesos els ingressos dels ensenyants, creant el concepte d'un sou global que serà percebut íntegre en cas de malaltia o jubilació.

5.—L'absoluta equiparació dels professors d'ensenyança privada amb els professors d'ensenyança oficial, tant en la distribució de funcions i categories com en les retribucions salarials.

6.—Una participació efectiva i democràtica en els problemes educatius: plans d'estudi, programes, funcionament dels centres, control de pressuposts, etc., única forma de garantir que la política educativa respongui als interessos generals de la societat i no depengui dels canvis en el vèrtex de l'Administració.

7.—La gestió democràtica dels centres en la qual ha d'intervenir tot el professorat i representacions de pares i alumnes, amb el reconeixement explícit del dret de reunió i expressió dins els centres.

8.—L'eliminació de la selectivitat, la supressió de la doble titulació al final de l'E.G.B., la gratuïtat en l'ensenyament primari i secundari i el manteniment i ampliació de l'ensenyament nocturn.

9.—Ja que consideram l'ensenyament com un servei públic, entenem que l'Estat hauria de proporcionar un lloc escolar gratuït en condicions adequades des de l'etapa preescolar fins al BUP, inclòs aquest. En aqueix sentit, la política de subvencions a l'ensenyament privat, quan l'ensenyança estatal pateix dèficit de places i equipament, ens sembla especialment greu, sobretot quan no ha mitjançat un control per part del professorat i pares de família.

Aquesta Junta de Govern, finalment, posa de manifest que el malestar i les inquietuds que afecten el professorat i els alumnes no són altra cosa que un reflex del malestar general que s'aprecia a tots els nivells i particularment en la classe treballadora, no solament per la crisi econòmica sinó per la maduresa política que el poble ha adquirit, i per això cal que se cerquin autèntiques vies de participació democràtica en la gestió i desenvolupament de la vida pública.

Barcelona, 14 de febrer de 1975.

ELS P. N. N. DE LES ILLES

Una Comissió de Professors no numeraris de la Facultat de Lletres, d'Instituts i d'E.G.B., dins el Col·legi de llicenciats de les Illes, ens ha passat una comunicació signada el dia 26 de febrer.

Tracta de tres punts:

- A. *Situació injusta dels PNN.*
- B. *Desajust entre increment-sou/cost de vida.*
- C. *¿Quins drets reconeix l'Estat als qui han treballat al seu servei proporcionant-li una mà d'obra a mitat de preu?*

Quant al punt A. es fa veure que, segons la Llei de Funcionaris, art. 5, l'estat dels PNN és d'excepció i eventualitat. Però en desembre de 1972 hi havia 14.012 professors interins i contractats enfront de 5.313 funcionaris en propietat; l'any 1974, segons informe del Col·legi Oficial de Doctors i llicenciats de Madrid, el nombre de PNN era de 12.900.

«Es clar que la interinitat no pot esser solució definitiva per al personal al servei de l'Administració pública i, per pròpia naturalesa, quan deixar de ser una *excepcionalitat* i *urgència*, posa en situació de *discriminació* el qui serveix, amb tal caràcter, l'Administració».

Quant al punt B. es fa notar que el PNN tenia el curs 1973-74 un sou net de 20.553 per la seva dedicació exclusiva; el present curs 1974-75 és de 22.835. Es pregunten: «¿Amb quina proporció s'ha incrementat el cost de vida en aquest període?».

POLISSES PER SENTIR-SE SEGURS

Vostè les necessita pel seu negoci, casa, vehicle... i també per la seva pròpia vida.

Demani informació sense compromís a qualsevol de les nostres oficines i agents.

MARE NOSTRUM
vol estar al seu servei.

DIRECCIÓ GENERAL:
Via Roma, 45 - Tel. 2128 00
PALMA DE MALLORCA

Cal afegir a això el retard dels cobraments a principi de curs i en alguns casos del cobrament dels complements durant alguns mesos.

Declaració de professors numeraris

Cal tenir en compte aiximateix el comunicat de 73 professors numeraris (als quals segons Cambio 16 se n'hi afegiren d'altres fins arribar a 140) d'Instituts Nacionals d'Ensenyament Mitjà que va publicar Mundo Diario dia 12 de febrer de 1975.

En molts dels seus punts coincideix amb el document anterior, del Col·legi de Doctors i Llicenciacions de Catalunya i Balears, després de demanar l'aixecament de sancions als PNN de diverses províncies i l'estabilitat laboral del professorat, denunciant la inadmissible situació laboral dels PNN.

La resposta del Ministeri d'Educació i Ciència la podeu veure a *Diario de Mallorca* (20 de març de 1975), on es fan unes certes promeses de futur i en el punt cinquè i últim reafirma les sancions.

L'ACTUAL CONFLICTE A LA UNIVERSITAT

La Universitat ha estat i segueix essent un focus de conflictivitat social, transformant-se sovint en caixa de ressonància desl problemes socials i polítics que constatam cada dia. Els mesos

de febrer i març del present curs, els estudiants universitaris, enfront de la mesura del Ministeri d'Educació i Ciència que decretava tancar quatre Facultats de la Universitat de Valladolid i la pèrdua del dret a exàmens de vuit mil universitaris, protagonitzaren un moviment de protesta a nivell de tot l'Estat espanyol considerant arbitràries aquestes mesures i reafirmant-se en la necessitat de superar les estructures actuals de la Universitat en la perspectiva d'una democratització d'aquesta i de l'ensenyament.

En esdeveniments anteriors, els universitaris de Palma s'havien mobilitzat a partir dels problemes que plantejava tant la política educativa dels Ministeris com les concrecions d'aquesta política a les Illes (**Llei de Selectivitat, mobilització** entorn d'una Universitat a les Illes, protesta del 14 de febrer 72 contra la Llei General d'Educació, etc.). Però han estat les protestes i postures adoptades pels universitaris de **Palma enfront** del tancament de la Universitat de Valladolid les que han assolit un caràcter més generalitzat i consensuat.

Tractaré aquí d'exposar els esdeveniments tal com s'han produït en la vida universitària de les Illes, el punt de començament dels mateixos i les motivacions immediates que en foren causa, com a base per a la interpretació profunda d'aquests fets.

Per donar una idea exacta de la realitat, cal partir d'una data inicial en el procés de lluita que

Novetats de l'Editorial Moll

Josep M.ª Palau, DEL CEL I DE LA TERRA.

Josep L. Pons i Gallarza, POESIES.

Bartomeu Rosselló-Pòrcel, OBRA POÈTICA.

Pere Orpí, ENCARA QUE NO EM DONIN LA PARAULA.

Joan Pons i Marquès, BRINS A L'ORATGE, VERSOS D'ABANS D'AHIR.

Manuel de Pedrolo, SÓC EL DEFECTE.

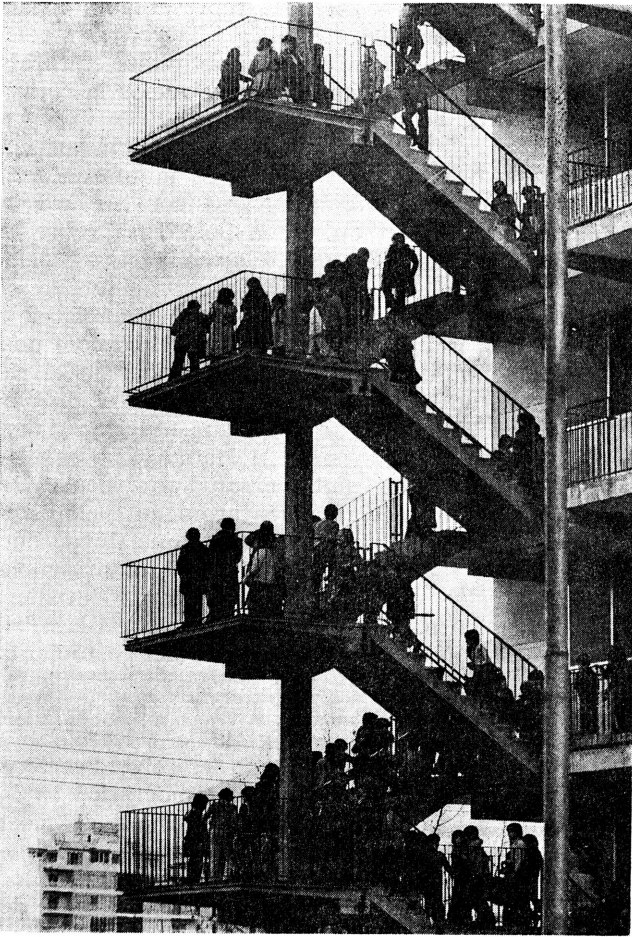
R. L. Ninyoles, IDIOMA I PREJUDICI (2.ª edició, revisada).

Francesc de B. Moll, GRAMATICA CATALANA (nova edició, revisada).

P. Rafel Ginard, CANÇONER POPULAR DE MALLORCA, tom IV i darrer, que conté: **Glosades, Codolades i Romancer.**

Distribució: LLIBRES MALLORCA. Fortuny, 13. Tel. 2135 88. Palma.

exposam. Dia 11 de febrer els PNN d'Universitat i batxillerat de tot l'Estat espanyol optaven per l'atur per recolzar una sèrie de peticions que elevaven al Ministeri. Aquestes peticions se centaven en la necessitat d'un contracte laboral, seguretat en el lloc de treball, augment del sou en base de l'augment del cost de la vida, la gestió real en els assumptes que els atenyen i una llibertat d'expressió i reunió.

Aquesta acció coincideix amb la decisió del Ministeri de tancar la Universitat de Valladolid per tot el present curs, mesura que és discutida i desaprovada massivament pels estudiants.

Davant aquests dos problemes els universitaris de Palma, després de discutir en assemblees de centres la postura que calia adoptar, es decideixen per l'atur durant el qual celebraren assemblees per a replantejar-se la seva postura segons els possibles canvis i concessions del Ministeri.

Després d'una setmana d'atur, la situació no és resolta i es veu la necessitat d'establir una coordinació nacional per assolir més força en les peticions. Així se celebra a Madrid la primera reunió general d'Universitat (RGU) constituïda pels representants elegits democràticament de totes les Universitats espanyoles. Només n'eren absents

els delegats de Canàries i La Coruña. A aquesta primera reunió assistiren dos representants de Balears sense propostes massa clares sobre quines postures i iniciatives serien les més adients. Amb tot i amb això, de la RGU en sortí una postura unificadora de la lluita a partir de les discussions tingudes a les diverses Universitats. S'acordà, per una banda, mantenir la postura d'atur actiu amb continus replantejaments sobre la conveniència o no d'acudir a classe, concertar una entrevista de 6 representants dels estudiants (un per cada regió universitària) amb el ministre d'Educació per tal de negociar els següents punts: apertura de les quatre Facultats de la Universitat de Valladolid, reconeixement de la RGU com a òrgan de coordinació nacional dels estudiants i com a forma de negociació i diàleg entre aquests i el Ministeri, reconeixement dels delegats elegits democràticament però no per les vies que marca el decret, així com la necessitat d'elaborar un estatut de participació dels estudiants sobre la base mínima de: llibertats democràtiques, participació democràtica en els òrgans de govern, immunitat dels delegats i irrevocabilitat dels mateixos, amnistia universitària i la retirada total i absoluta de la policia de la Universitat.

Retornats a Palma, els delegats de les distintes Facultats foren informats sobre els acords de la RGU i la situació real de la Universitat espanyola.

Se celebraren assemblees generals a tots els centres universitaris de les Illes (Filosofia i Lletres, Magisteri, Dret, Empresarials i Ciències) on es plantejaven tant la discussió i aprovació de les iniciatives i acords de la RGU com de les formes d'actuació pròpies que calia adoptar a Mallorca. En aqueix sentit s'aprovaren tots els resultats de la RGU i es proposà la celebració immediata d'una assemblea de districte, la formació de comissions o grups d'extensió i explicació del problema

Articles d'organització
i d'arxiu

Subministració de
papereria

VASCOSOBRES

VASCONGADA DE SOBRES Y BOLSAS, S. A.

MANUEL VILANOVA FIOI

Gumersindo, 85-87 Tel. 29 30 18 Palma de Mallorca

CAJA DE AHORROS Y MONTE DE PIEDAD DE LAS BALEARES

(Fundada l'any 1882)

OFICINA CENTRAL:

C/. Ramon Llull, 2 (Plaça de Sant Francesc)
PALMA

AGÈNCIES URBANES

Tous Ferrer, 50 - 52
 Blanquerna, 142
 Calvo Sotelo, 97 - 99
 Cardenal Rosell, 126
 B. Sta. Maria del Sepulcre, 15
 Honderos, 119
 Luca de Tena (cantonada Aragón)
 Milán, 39 (Arenal)
 Cap. Crespí Coll 26, (Son Gotleu)
 Barranco, 31-A (Génova)
 Colliure, 143 (Camp Redó)
 Miquel Porcel, 58 (Son Espanyolet)
 Cala Marsal (Son Cladera)
 M.ª Ant.^a Salvà, 13 (Sa Vileta)
 Legionario Aleixo (Son Cotoner)
 Camí Vesinal de Son Rapinya, 59
 Reis Catòlics, 19 (La Soledat)
 Baltasar Valentí, 65 (Vivero)
 Trigal, 48 (Son Ferriol)
 Mons. Mayrata, 159 (Son Sardina)

OFICINES a

Alaior - Alaró - Andratx - Artà - Biniali -
 Calvià - Campos - Capdellà - Ciutadella -
 Colònia de St. Jordi - Eivissa - Esporles -
 Felanitx - Inca - Lloseta - Lluçmajor - Ma-
 nacor - Maó - Maria de la Salut - Muro -
 Palma Nova - Peguera - Petra - Pollença -
 Porto Cristo - Pòrtol - Porreres - Port d'An-
 dratx - Port de Pollença - Port de Sóller -
 Sant Antoni - Sant Joan - Sant Lluís - Santa
 Eulàlia - Santanyí - Santa Maria - Sa Pobla -
 Sencelles - Sineu - Sóller - Valldemossa -
 Vilafranca - Villa Carlos

a nivell ciutadà, visites als representants locals del Govern, de l'Església i de l'Exèrcit i la celebració contínua d'assemblees i activitats culturals per mantenir-nos units i replantejar-nos la conveniència o no de la nostra postura.

La qüestió era clara i sols era necessari començar a organitzar el treball. Es muntaren activitats culturals d'índole diversa com és ara la conferència a Dret que donà Solé Tura sobre la situació política a Portugal, els seminaris a Magisteri sobre diverses tècniques pedagògiques o el cicle de conferències a Filosofia sobre Kafka i Salvat-Papasseit, i l'Avantguardisme, així com una sèrie d'activitats sobre temes minoritaris. Cal reconèixer que la perspectiva d'extendre el problema a nivell ciutadà no es duagué a terme d'una forma massiva i organitzada; tampoc no quallaren les entrevistes amb personalitats locals. De tots ells, l'acte més ambiciós promogut pels estudiants fou l'assemblea de districte que tingué lloc la primera setmana de febrer amb la presència de més de 700 estudiants d'Universitat i Batxiller. ¿Què pretenien els estudiants en celebrar-la? Primerament l'afirmació democràtica dels estudiants sobre els següents objectius: apertura de Valladolid, elaboració democràtica d'un Estatut de participació d'estudiants, rebuig de la selectivitat a tots els nivells, solidaritat amb les reivindicacions dels PNN, autonomia i gestió democràtica de la Universitat i la protesta per l'augment del cost de la vida. Objectius tots ells ja discutits mínimament en assemblees de Facultat. En segon lloc l'extensió ciutadana del problema. Al final de l'assemblea se celebrà una manifestació en el centre de Palma, de la plaça de les columnes a les avingudes, dissolta pel nirviossisme davant la presència de la policia.

Per acabar, en el moment present —finals de març— cal destacar tres qüestions: ¿Quina és la situació de la Universitat actualment? ¿Què hem aconseguit amb la nostra lluita? Perspectives que tenen els estudiants per al proper trimestre. Un aspecte determinant és que ara els estudiants estan de vacances. S'ha perdut d'alguna forma la força per seguir pressionant. Nogensmenys les darreres manifestacions del ministre eren de replantejament de la qüestió sobre la possibilitat d'arribar a solucions entremitges. Tampoc no cal oblidar la possibilitat d'un indult decretat durant la Setmana Santa. Es tracta, doncs, d'esperar esdeveniments i veure les actituds més adequades i els objectius. Aquesta és tal volta la postura més generalitzada entre els estudiants.

*GRUP DE DELEGATS
D'ESTUDIANTS UNIVERSITARIS
DE LA CIUTAT DE MALLORCA*

IN MEMORIAM

Llorenç Garcias i Font

Dia 24 de Febrer prop passat morí cristianament a Artà, la seva vila natal, el Sr. Llorenç Garcias i Font, als vuitanta-nou anys, després d'una llarga vida dedicada completament a la Història Natural i al seu país.

Qualsevol que l'hagi conegut podria dir com era personalment D. Llorenç, gran conversador, enamorat de tot el que fos Mallorca i la cultura catalana. Prova d'això és la seva presència a les Fundacions de les Societats Catalana d'Història Natural, Balear d'Història Natural, Obra Cultural Balear, revista Minerva, etc.

Treballà molt i amb fruit sobre botànica. Pot ésser considerat continuador de l'obra dels grans botànics europeus de principi de segle Sennen, Chodat, Bianor, i catalans A. de Bolós, Cadevall, Quatrecases, Font i Quer, etc. Culminació d'aquesta obra va ser la troballa d'una espècie nova, la *Romulea assumptionis*, que ell va dedicar al Dogma recent declarat de l'Assumpció de la Mare de Déu.

Trobar en aquestes altures del segle XX una espècie botànica nova i a Europa, no és fruit de l'atzar. Suposa com tot descobriment dins el camp de la Biologia, molts d'anys de feina i una preparació científica de primer ordre.

Ara bé, no sols va treballar sobre Botànica. La col·lecció d'aus que actualment s'exposa al Museu Regional d'Artà és obra i donació seva; hi ha classificats —i molts d'ells mascle i femella—, prop de mil exemplars. Possiblement és la més completa de Mallorca. També va treballar sobre Entomologia. L'insectari que

també es troba al dit Museu és possiblement el més complet de les nostres illes.

Aquestes dues col·leccions tenen avui una importància i transcendència encara superior a la que tenien quan es varen fer. L'equilibri ecològic de Mallorca ha estat molt alterat en molts d'aspectes irreversiblement, avui no seria possible reconstruir-lo ja que hi ha espècies que han desaparegut completament, tant d'aus com d'invertebrats terrestres.

Com podem veure, l'obra que ens ha deixat D. Llorenç dins el seu camp és monumental. Déu faci que hi hagi continuadors en aquest món tan raquític com és el de la Cultura i Ciència a Mallorca actualment; si no, hauriem de lamentar una altra desgràcia que s'afegiria a les «calamitats que passen i han passat sobre tot el que vulgui dir Ciència i Cultura a les nostres illes.»

G. T.

RÀDIO POPULAR

és cosa nostra

C. O. P. E.
MALLORCA

MALLORCA AL VENT

De dilluns a divendres a les 15'30 h.

CANÇONER D'AVUI

*De dilluns a divendres a les 11 h.
Els dimarts a les 22'30 h.*

Realitza: Joan Manresa

RONDAIA MALLORQUINA

*Dimarts a les 18'30 h.
Diumenges a les 22'30 h.*

Arxiu de Fonoteca de l'Emisora

Records de Pujamunt, el vell

Aus del Museu d'Artà,
una obra de L. Garcias.

Foto Pere Sancho

No podria dir quan vaig conèixer l'apotecari Pujamunt. El meu pare i ell, els anys de la postguerra, eren molt amics i xerraven de política en veu baixa. Entre boires, jo em veig un capvespre de diumenge, possiblement un dia de Sant Llorenç, escoltant una conversa tediosa de la gent gran: les dones amb ventall, els senyors amb jac de llista, el moscatell una mica estantís, les mosques curioses i àvides. Eren els dies més feixucs de la prohibició. Don Llorenç es queixava de l'absurd que suposava haver d'emprar el castellà en els telegrames. I contava una vegada i una altra l'anècdota de les mandíbules de Son Favar...

Sembla que una peça molt valuosa estava en perill. Aleshores hom va telegrafiar un text que més o menys deia: «Mandíbules en perill. Envíe solución». El receptor, que era capellà com la majoria dels esmaperduts de les ciències autodidactes, va rebre un telegrama a on l'S.O.S. arqueològic s'havia transformat en una súplica clerical: «Mande bulas. En perill. Envíe absolución». Per acabar-lo de compondre, el capellà en qüestió tenia un parent que era més de l'altre món que d'aquest i va procedir a obtenir per a ell tota casta d'auxilis espirituals. En-

tretant, les mandíbules van ser venudes i es perderen per al Museu d'Artà. El vell Pujamunt, quan ho contava, agitava les mans i el gaiato, tractant de fer veure que el castellà era un idioma equivoc i poc precis. «Res d'això no hauria passat si ens deixassin usar la nostra llengua. Un telegrama que digués: «Barram en perill. Feis comes», no hauria donat peu a cap confusió irreparable».

Sempre va ésser molt visible la defensa de la llengua maltractada que l'apotecari Pujamunt feia amb tota mena de discreció i manca d'estridència. Quan jo tenia quatre o cinc anys, el meu pare va caure molt malalt. La meua mare em posava la recepta del metge **dins una sanalleta** i m'enviava a l'apotecaria de D. Llorenç a la plaça del Marxando. La casa dels Pujamunts té molt de museu i una mica de laborint. Edificada sobre un desnivell del terreny, damunt una roca de coster de les que tantes n'hi ha per tot Artà, té un gran desnivell interior que hom salva amb una escaleta discreta i ombrívola. La rebotiga, i els alts, feien sentir la campaneta de la porta, però D. Llorenç, fos a dalt, fos a baix, seguia amb les seves plantes, les seves llistes o la seva correspondència amb científics de l'altre món, deixant que el temps de l'espera s'aturàs a la porta de l'apotecaria. Asseguren els vells de la contrada que comptava les vegades que s'obria la porta i sonava la campaneta. Fins que l'apotecaria era plena no abandonava la feina per atendre els clients. Era un pacte d'honor, que tothom respectava, perdre un quart o vint minuts fins que s'omplia la botiga. Jo aprofitava per jugar amb els germans Viulins enmig de la plaça. Però quan la malaltia era greu els que esperaven obrien la porta una vegada i una altra perquè la campaneta sonàs més sovint i comparegués l'apotecari.

Quan a l'apotecaria hi havia al·lotells, el vell Pujamunt fruïa de plantejar-los problemes difícils de resoldre. «Què noms?» —em deia, «José» —contestava jo—. «I tu?» —a un altre—. «Jo, Pedro». —«I quan feis festa?»—. «Jo per Sant Josep i ell per Sant Pere». —«Idò si fas festa per Sant Josep, per què et dius José?»—. Confés que em quedava sense alè, confús. I que això, amb el degotís dels anys, va contribuir poderosament que insistís en dir-me públicament **Josep**.

Alguns anys després anarem a viure al carrer del Sol. La casa, molt gran, tenia una sortida al carreró de l'Ombra, a vint passes de l'entrada de

respecte de Can Pujamunt. Això va fer que els al·lots de Can Garcias i els de Can Melià jugassin molt sovint plegats. I més d'una vegada sortírem amb el vell Pujamunt a cercar molsa pels betlems de l'escola i a recollir herbes estranyes que cercàvem com si anàssim a fer a cada passa un descobriment científic. D. Llorenç sempre va tenir la cara tallada, eixuta, aquilina; els ulls, enfonsats i viveratxos, la paraula sulla i tallant. No el record mai, al camp, sense la boina i el jac. S'enfilava àgil, segur. I quan li mostràvem les nostres descobertes avaluava el cap amb comprensió franciscana i feia, primer, un nom pagés, i llavors, amb la boca mig closa per la modèstia, el nom científic de l'herbei. No tendré mai delit per descriure la reverència, una mica distanciada pel sentit del ridícul, que ens produïa a tots, néts inclosos, aquella fondalada de coneixements al mig d'un poble pagès a on, per a nosaltres, la cultura mai no havia existit, si bé, molt més tard, arribàrem a sebre que l'havien ofegada. Per això, al marge del pintoresquisme que personatges com el vell Pujamunt havien de tenir dins un ambient que no era el més adequat perquè els seus mèrits fossin reconeguts, tothom coincidia en admirar la seva dignitat civil, el seu patriotisme callat, la seva posició d'un catalanisme irreductible. Tot i ésser un home de dretes i molt catòlic mai no volgué que el confonguessin i mantengué la fidelitat a una llengua i a un país. Segur, —i m'ho va dir la darrera vegada que el vaig veure—, que els joves reprendriem la caminada i la duríem a les seves conseqüències inevitables.

La diferència d'edat va impedir que jo tractàs el vell Pujamunt com un amic. Me'n vaig anar d'Artà quan tenia setze anys. Quan tornava per la vila, tanmateix, ell venia a escoltar els meus romanços i s'alegrava de veure que la llavor no s'havia morta sense fructificar. Fa dos o tres estius, una nit llarga de diàleg, encara D. Llorenç s'acostà a la rotilada, aficà el gaiato entre les comes, fent reposar la carcassa sobre la canya, la boina aficada, els ulls fitorers. Va fer una sèrie de comentaris radicals sobre la llengua i la dignitat del nostre poble. Hi havia, també, el Pare Ginard Bauçà. I molts de joves que sabien que, gent com ells, havia mantingut la flama encesa quan tot era fosc. La pena, pensàrem, és que la vida els hi manqui abans que puguem arribar a la posada **i tastar el pa de la victòria**.

la roda del món

ANTONI
SERRA

Intent de contrarrevolució a Portugal i altres afers

L'autor de *Portugal e o futuro* (1), António de Spínola, el famós general del monocle (aristocratitzant monocle, altre cop en descrèdit), avui es troba exiliat juntament amb Caetano i Thomas, continuadors a destemps del salazarisme, a terres oligarques i d'injustícia com són les del Brasil. Vet aquí una trista, però justa coincidència. L'intent de cop d'Estat, duit amb engany (recordem la confusió que els spinolistes crearen entre els paracaigudistes, fent-los creure que actuaven contra la sublevació, quan realment ells mateixos eren la sublevació sense assabentar-se'n), fou una acció desesperada, si més no frenètica, dels sectors reaccionaris portuguesos. Em sembla evident que la desconfiança en la seva força i capacitat polítiques, així com la seguretat il·limitada en el seu poder d'efectivitat militar, els traïren i, en conseqüència, els predisposaren al fracàs. És clar que analitzar la fallida del cop d'estat spinolista a partir solament d'aquests dos elements seria incomplet i segurament erroni, ja que representaria justificar la debilitat dels residus d'una societat reaccionària i parafeixista i perdre la perspectiva del Moviment de les Forces Armades, del Partit Comunista i de l'avantguarda activa dels sectors populars. I és que, en política, la debilitat dels uns sol ésser el fruit de l'enfortiment progressiu dels altres.

A Portugal, contra el que pensaven els inveterats optimistes, confabuladors d'idíl·lic *ménage à trois*, el salazarisme feixista no s'havia definitivament esmicolat amb António de Spínola ocupant la presidència. Ni tampoc amb la caiguda d'aquest ni amb la substitució per Costa Gomes. El procés era més complex. El MFA, els comunistes de Cunhal i fins i tot els socialistes de Soares, eren conscients d'això i no havien desaturat un dels elements es-

sencials: allò que podríem anomenar la vigilància revolucionària (2). Vet aquí, doncs, per què fou possible la resposta immediata i enèrgica a la convocatòria de les «majories silencioses» en primer lloc i, ara, la ràpida acció que ha fet possible l'avortament de la contrarrevolució del cop d'estat

Cop d'estat que, si més no, ha posat en evidència la manca de confiança d'Spínola i dels seus seguidors en el fenomen democràtic, del qual, paradoxalment, n'eren defensors i propugnadors. Està vist que la democràcia, així, en abstracte, és un concepte polític que cal monopolitzar i controlar. Democràcia per a qui? ¿De quina democràcia parlava el general del monocle?, podríem demanar-nos ingènuament. Les eleccions d'abril s'acostaven, és a dir, el sufragi popular, i els contrarrevolucionaris portuguesos —successors desfressats de Salazar, Caetano, del feixisme a la vella escola europea— havien de confirmar la seva política d'explotació, de violència, d'élite dirigent; d'aquesta manera invalidaven, però, la seva participació democràtica. Jo crec que s'han instal·lat al lloc que els pertocava, però pot ésser només una opinió subjectiva.

Els resultats més concloents, d'entrada, han estat la radicalització de l'avantguarda popular, l'enfortiment del Partit Comunista portugués, la fermesa del MFA, concretant-se en la creació del Consell de la Revolució, la nacionalització de la banca, la suspensió de l'anomenat Partit demòcrata-cristià (del qual era afecte Spínola), etc... És clar que el fantasma de la contrarrevolució, l'esquelet del feixisme sens dubte violent per impotència, seguirà a l'aguait, tot esperant qualsevol errada. És cert que de dia en dia es troba més afeblit, però no per això cal admirar-se.

I si Portugal ha estat, un cop més, el centre de l'atenció de la política internacional —podríem esmentar ara les temptatives de l'OTAN amb l'Estat espanyol per a una possible substitució de bases militars—, no per això la roda del món s'ha paralizat a altres llocs. Les corredisses de míster Kissinger continuen, cada vegada menys prestigiades i menys eficaces, per tal d'endregar el

(2) Cal tenir en compte que l'experiència de Xile —amb totes les diferències i matisos que volgueu— no s'ha produït debades. Supòs que a Portugal la tenen ben present a tothora. Indubtablement és un punt de referència que els portuguesos no desaprofiten com a crítica de la pròpia actuació.

(1) Vull recordar que temps enrera (revista «Lluc» n.º 638, juny 1974) vaig referir-me a la mediocritat del contingut polític del llibre d'António de Spínola, precisament quan més d'un badoc, de confusa creença democràtica, assenyalava les virtuts d'aquesta publicació. Qui ha llegit el llibre, detingudament i sense parcialismes, és conscient que la trajectòria del general —crida a les majories silencioses com a primer acte de la seva fuga al Brasil, després de passar per Talavera la Real— és completament conseqüent amb la seva ideologia política. Ara mateix és obvi que Spínola no pretenia més que un continuisme salazarista amb unes certes formes externes d'aparent democratització. També crec que s'ha palesat la inviabilitat política dels continuïsmes, per molt desfressats i soterrats que siguin, almenys en una situació tan deteriorada com la que hi havia a Portugal abans del 25 d'abril.

conflicte permanent entre àrabs i israelites. També les especulacions entorn de la salut del Secretari General del Comitè Central del PCUS, Leonid Iljió Breznev, han estat a l'ordre del dia, fins que ara ha fet la seva primera sortida oficial: ha pres part al congrés del Partit Comunista d'Hongria. (Això em recorda —l'esperpèntica xarxa de sensacionalisme teixida entorn de la salut de Breznev— algunes altres informacions periodístiques sobre les negociacions entre portuguesos i soviètics per tal d'establir una base d'aprovisionament, crec, a Madeira; un diari publicava el següent titular destacat a primera plana: «Madeira para los rusos» o cosa d'això. Resulta curiós, malgrat que no és una cosa nova, que la consciència alarmista es posi en funcionament davant segons quins afers i s'encalli davant segons quins altres: per exemple, l'establiment de bases militars nord-americanes a diversos llocs de la geografia europea. Ja se sap, l'escritura de la notícia és un mite manejable...).

Amb tot, el que cal remarcar és la situació actual a l'Estat de l'Àsia Sud-oriental, conegut per Cambotja. El règim de Lon Nol, mantingut artificiosament per Nord-amèrica, sembla que és a les darreres; a la capital, Phnom Phen, la lluita és als carrers i està a punt de caure o haurà ja caigut quan surti aquesta crònica. Tanmateix, no oblidem que el president Ford ha aconseguit que li fos acceptat un ajut especial per a Lon Nol. Ha estat una cursa contra el congrés que finalment ha guanyat, per tal de salvar de les mans comunistes el bastió de Cambotja —segons paraules del mateix president USA/DOLAR— que és tan important i necessari per a la política nord-americana al sud-est asiàtic. Molt més encara, quan les posicions comunistes s'estan enfortint, avançant, al Vietnam.

Tot plegat, els estires i arronses de la política internacional —una coexistència en situació constant d'equilibri/desequilibri— ens fan estar expectants. I actius. Lentament, van clarificant-se posicions, que és l'important. Així mateix, assistim amb inquietud a l'espectacle de l'arraconament, de l'aïllament dels països que volen mantenir plantejaments arcaics o caducats. I dic que amb inquietud, perquè l'aïllament pot menar a situacions de suïcidi a la desesperada, a greus entrebancs per a un futur democràtic.

ANTONI SERRA

El Drach

BIJUTERIA DE NOVETAT

OBJECTES TÍPICS DE MALLORCA

Sant Domingo, 25 i 27

CIUTAT

La catalaníssima trinitat

Han sortit recentment tres llibres valencians de creació literària. A primer cop d'ull, això no tindria pas massa relleu. Però ja comença a ser un fet digne d'esment en tractar-se d'obres d'escriptors joves (Amadeu Fabregat, Joan Navarro, Salvador Jàfer), que tot just inicien una nova florida literària al País Valencià, ja del tot comprovable. A les impremtes i als despatxos editorials, altres obres de Rafael Ventura, Joan Francesc Mira, Josep Piera, Josep Casimiro Gandia i d'altres esperen l'avinentesa de sortir a la llum pública. ¿Tenim, doncs, «boom» valencià a la vista? Possiblement, la visió comercial de les editorials (aquesta virtut difusora que tots voldríem veure més desenvolupada) se servirà d'aquest esclat per muntar alguna mena de promoció publicitària, semblant a la que fa uns anys es va desenvolupar al voltant dels nous escriptors mallorquins. Això, en si, no representaria sinó un nou aspecte d'aquesta vida virolada i intermitent del nostre món llibresc. Però de fet, la dada que cal retenir d'aquest nou esclat literari és l'evidència que una nova promoció valenciana s'incorpora a les nostres lletres, i no únicament a títol personal, sinó formant en certa manera un grup, més o menys compacte, que ve a omplir el buit que, de molts anys ençà, tenia el conjunt de la producció catalana: el del País Valencià. A part d'algunes personalitats cabdals —la referència a Joan Fuster o Vicent Andrés Estellés ja resulta tòpica—, el pes específic valencià dins el conjunt literari català ha estat tradicionalment migrat, amb escadusseres incorporacions al sector assagístic i de la investigació. Ara, però, sembla que comptem ja amb un inici de normalització a la zona sud del Països Catalans, que sumant-la a la plenitud assolida per les Illes d'uns anys ençà, possibilita de parlar en termes d'articulació entre les terres catalanes, almenys en aquest punt. Fins fa poc, les relacions entre els diversos Països Catalans havien estat de dependència i sucursalisme en un grau difícil

d'establir, però molt elevat. ¿Qui gosaria dir, ara, que les Illes —literàriament— són una sucursal del principat, o de Barcelona? La personalitat assolida, individualment i com a grup, pels escriptors illencs ha establert un equilibri entre les dues zones, que poden interrelacionar-se ara en pla d'igualtat. Es d'esperar que ara aquest equilibri s'estengui fins al País Valencià. L'enriquiment que això suposa **per al conjunt català no cal, segurament, ponderar-lo.** Tant a nivell literari com cívic, aquest equilibri és premissa prèvia per a procedir a una integració i contactes reals entre els Països Catalans que sigui enriquidora, operativa i, en definitiva, articuladora **d'una estructura** general que les vicissituds **d'aquest terç de segle** post-bèl·lic havien fet extremadament precària. Per a tots, i sigui quina sigui l'òptica territorial des de la qual ho observem, resulta esperançador que es pugui procedir ja a un diàleg en termes equivalents entre els tres països. En el camp precís de les lletres, això sembla ja possible, o almenys imminent. Es, només, naturalment, un aspecte, però ja estem acostumats que, en les condicions en què ens movem, les coses tinguin els inicis més inversemblants o aparentment allunyats de l'objectiu final.

Si recordem aquell vell símbol de la Reinaixa, esdevingut mite tòpic, del «pi de les tres branques», la reconstitució de l'equivalència: l'equilibri primitius és un punt de partença que ja se'ns feia urgent. Les acusacions d'«imperialisme» que des de les Illes i el País Valencià s'han adreçat, en els darrers temps, al Principat tenien, algunes vegades, certament raó de ser. Sobretot mentre aquesta era l'única veu que es feia sentir amb una certa potència, i havia acostumat alguns elements del Principat a mirar-se els altres Països com una mena d'apèndixs graciosos i pintorescos. No hi ha, o no hi hauria d'haver, però, tal vocació «imperialista», ni tan sols centralitzadora, de Barcelona estant. La incorporació amb plenitud de drets, força i vitalitat de les Illes i el País Valencià no ha estat únicament ben rebuda, sinó fins i tot promocionada com una necessitat en tots els aspectes. Si ara, sembla, per fi es pot donar per establerta i consolidada, tots n'hem de ser igualment beneficiats, tant per l'eixamplament de front d'acció que suposa, com per les matisacions i enriquiments que aquestes incorporacions actives han de suposar. Ara només ens cal girar novament els ulls cap al nord, on aquesta represa definitiva sembla no haver-se consolidat encara. Tots coneixem les dificultats ingents amb què es troben a la Catalunya Nord, però la necessitat completar aquesta articulació equivalent de país passa per totes les seves terres. Només llavors podrem començar a construir per a un demà que, en el fons, tots sabem comú i conjunt.

TRENCAVEL

BANCA MARCH

Capital i Reserves 3.956.000.000 ptes.

Sucursals i Agències Urbanes

BALEARS

Casa Central:

Palma de Mallorca.

Agències Urbanes:

Porta de Sant Antoni - Plaça Pius XII - El Terreno - 31 de Desembre - Plaça Madrid - Plaça Navegació - Plaça Pere Garau - Ca'n Pastilla - Sant Jordi.

Sucursals:

Binissalem - Capdepera - Agència Cala Ratjada - Eivissa - Felanitx - Inca - Lluçmajor - Manacor - Maó - Agència Porto Cristo - Montuïri - Muro - Palma Nova (Calvià) - Petra - Porreres - Sa Pobla - Sant Antoni - Sant Francesc Xavier - Sant Josep - Sant Joan - Sant Llorenç - Santa Margalida - Sóller.

CATALUNYA

Oficina Principal:

Barcelona.

Agències Urbanes:

Avinguda de Madrid - Balmes - Calàbria - Felip II - Navas de Tòiosa - Passeig del Triomf - Urgell - València.

Sucursals:

Cornellà de Llobregat - Esplugues de Llobregat - Ripollet - Sabadell - Sant Adrià del Bessós - Puigcerdà.

MADRID

Oficina Principal:

Madrid.

Agències Urbanes:

Avenida Generalísimo - Conde Peñalver - Cuatro Caminos - Guzmán el Bueno.

Sucursal:

Getafe.

ZARAGOZA

Oficina Principal:

Zaragoza.

Agències Urbanes:

Delicias - Miguel Servet.

Diuen que els cristians d'Orient, quan es troben el dia de Pasqua, s'abracen i es feliciten: **EL SENYOR HA RESSUSCITAT! ALLELUIA!**

Els occidentals més aviat ens felicitem per Nadal. Però la festa per excel·lència és PASQUA, per al qui viu de la fe en Crist ressuscitat. I de Pasqua arranca la Bona Nova, el missatge de la felicitat per a l'home. Aposta cal que els creients ens felicitem, ens desitgem la felicitat, sobretot per Pasqua.

L'Església tradicionalment felicita els feels, reunits al voltant del ciri de Pasqua en la Nit Santa, amb el PREGÓ PASQUAL.

Els qui ens encarregam d'aquestes planes de L'ESGLÉSIA NOSTRA us oferim aquest mes la felicitació de Pasqua que algunes parròquies de Ciutat (arxiprestat de Santa Caterina Thomàs) adreçaren per la Pasqua d'en guany al poble de Déu, congregat per celebrar la Resurrecció del Senyor.

**L'Església
nostra**

Crida de Pasqua 1975

Alegrau-vos, germans. És la Pasqua del Senyor!

Aquesta és la nit més clara que el migdia; aquest és el dia que pel creient no té posta de sol. **AVUI** Jesucrist, que és la nostra VIDA, VA RESSUSCITAR.

Sí, va ressuscitar. Botem d'alegria. Aquesta és la nit de l'amor, de l'esperança, del goig sense fi!

Però... ¿és possible que avui, en aquest món, els cristians cantem i botem de goig?

¿Es possible encara l'alegria en una terra cremada per bombes i injustícies, en un món migpartit per l'espasa dels dos grans, en uns camps de batalles atacades pel poder insolent dels negocis bruts de les armes, de les fàbriques de morts? ¿Es possible l'alegria a la nostra terra on perduren les classes socials, les diferències abismals de cultura, d'oportunitats, de distribució de béns de tot orde, que fan pujar l'espiral de la violència dels de dalt i dels d'abaix? ¿Podem cantar el nostre goig a una terra on dos móns esclafen i trepitgen el Tercer Món?

¿Es que no descobrim en aquest país nostre la insolidaritat en les relacions socials i cíviques, la nafra encara oberta de la darrera guerra entre germans, la frustració davant una apertura promesa i la falta d'un ple reconeixement del dret de reunió, associació i expressió? ¿No hi descobrim sovint la violència que mai convenç, el centralisme que no contempla las varietats dels diversos pobles, els embulls de gestions econòmiques fosques, la desigual distribució de les càrregues que va contra el bé comú, l'endormissament del poble amb el futbol i el consum, les dificultats que pateixen els qui treballen desinteressadament pel bé dels altres?

Dins Mallorca, ¿hi podem celebrar la Pasqua quan el nostre poble se sent defraudat —sense tèmper-se'n de vegades— en la seva personalitat, amb retalls dolorosos en l'expressió normal de la seva cultura i de la seva llengua? ¿Podem fer la crida de Pasqua en un any de crisi econòmica que afeixuga els més dèbils que tant havien aportat al somni del doblar fàcil del turisme?

¿Hem de fer Pasqua a la nostra Ciutat, roegada pel consumisme, esqueixada per l'anarquia urbanística, sense l'alè d'un progrés cultural i espiritual?

¿Podem celebrar Pasqua a la nostra barriada, en la nostra comunitat parroquial, si els cristians valoram sovint més uns costums i unes tradicions humanes que l'acceptació conscient i compromesa d'una fe valenta que ens fa avançar sempre cap endavant? ¿No somniam encara en una Església que es confonia amb la societat o amb l'Estat, una Església de poder i de triomf que ofega l'Esperit d'un Evangeli que proclama benaventurats els pobres, els humils i els perseguits?

Malgrat tot això,

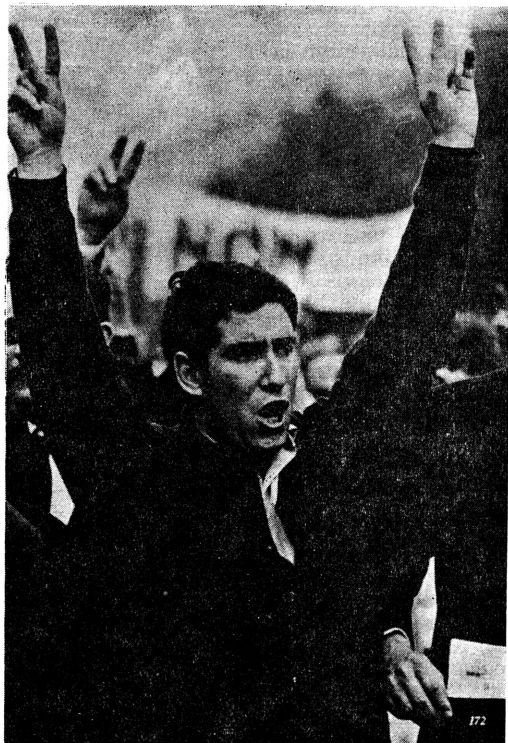
Nosaltres creim que podem celebrar la PASQUA, perquè CREIM en la RESURRECCIÓ.

Sí, creim que la Pasqua de Crist, la Pasqua d'avui, la Pasqua que portam en el nostre cor de cristians penitents, ens empeny a fer el pas **de la mort a la vida:**

de la mort que ens voldria paraitzar en l'absurd del mal del món, de la injustícia a la nostra terra, del nostre pecat en l'Església, **a la vida** que és llibertat i germanor, que és veritat i justícia, que és l'Amor d'un Déu vessat dins el pit de tots les homes perquè el nostre Germà gran de la seva mort en tragué la Vida.

Sí, germans. Aquesta és la nostra Pasqua! La que ens allibera de l'esclavitud i la mentida, la que ens fa sortir del vell Egipte de la nostra infidelitat i desesperança, la que ens fa trepitjar segurs el Mar Roig de la violència i ens obri el camí de la Terra promesa: la Terra, que ja aquí podem tastar, de la fraternitat i l'abraçada, del bastiment de la justícia i de la pau sense fronteres, de la sinceritat i la veritat en la ment i en les paraules, de la reconciliació sempre a punt i de la porta del cor oberta de pint en ample.

I ara que aquesta crida de Pasqua acabi en la pregària:

Acceptau, Pare, l'ofrena d'aquesta Pasqua que, com un ciri encès i lluminós, i sacrifici d'olor agradable, vos presenten les parròquies d'aquesta contrada.

Feis que, com a creients, com a comunitat cristiana, compartiguem la lluita i l'esperança, l'angúnia i l'empenta del nostre poble. Que, des de la situació concreta dels nostres germans, sapiguem proclamar la Bona Nova, l'anunci gojós de la Vida als qui són morts per falta d'alliberament i de coratge.

Concediu-nos viure de la fe de Pasqua.

Donau-nos la valentia de l'Esperit. Posau-nos als llavis la vostra Paraula de profeta per rompre els lligams de tot esclavatge, per denunciar l'arrel de tota situació injusta, per obrir-nos, com a comunitats cristianes d'aquest sector de Palma, a una comunicació fraterna dels béns que oferim a les nostres Eucaristies.

Feis-nos avançar plegats; perdonau-nos les vacil·lacions i travelades; donau-nos la pressa que el nostre pecat retarda. Feis-nos arribar un dia a la Pasqua eterna, al cel nou i a la terra nova, on la mort i el sofriment d'aquesta terra seran vençuts i aniquilats per sempre: per Jesucrist, en l'Esperit que infon la Vida, per a glòria i alabança vostra, Pare, pels segles dels segles.

Els religiosos i l'Església local

per Josep
Amengual i Batle

El 16 de novembre de l'any passat el convent de St. Francesc de Ciutat acollí una vintena (devers un 50 %) de representants de les 42 comunitats de religiosos de Mallorca, convocats, entre altres motius, per a reorganitzar la delegació diocesana de religiosos. La delegació funciona des de temps enrera amb certa eficàcia.

Les informacions, recollides de bona font, ens fan pensar que en certs moments les intervencions carismàtiques dins la vida religiosa no són extemporànies ni necessàriament conflictives. És un fet: els religiosos de Mallorca no ens coneixem. I, honradament, sense coneixement els religiosos no sabien com elegir la direcció diocesana, i vet aquí com un venerable i assenyat ermità va treure els preveres-religiosos de l'enrocament, proposant uns candidats per aclamació. Els presents agrairen aquesta incursió del desert dins la ciutat, com segles molt enrera ho feren els bisbes amb St. Antoni d'Egipte, «l'amic dels sacerdots» (= bisbes). I això és ver, encara que estiguem acostumats a veure'l amb companyies no-racionals i temptat per estranys dimonis.

Els constituïts en aquesta forma d'elecció, tan antiga entre les canòniques, han donat algunes passes per aclarir què feim i sobretot què hem de fer els religiosos a Mallorca.

Els presidents de les juntes de religiosos Gabriel Ferrer, franciscà de la TOR, i Francesca Martorell, de les Germanes de la Caritat, fent de pont amb la central de la CONFER (Conferència espanyola de religiosos), convocaren una trobada al saló de St. Francesc pels dies 28 de febrer i 1 de març. Havíem de reflexionar sobre «Els religiosos al servei de l'Església local», dirigits per Asterio Niño Picado, claretià. Es tractava d'una bona elecció d'un problema.

La presència de les religioses fou massiva i hem de reconèixer que minimitzar-la o donar-li explicacions folkloriques seria injust.

Els pocs religiosos quedarem literalment «entre les dones» i físicament asseguts a les llotges del saló. Hi ha explicacions serioses d'aquesta migrada presència, però ¿es degué just als ministeris quarismals o a la reunió de la FERE? Les 42 comunitats amb més de 300 germans no hi fórem presents, i és de doldre.

ALGUNES PREVENCIIONS:

La provenença del conferenciant em va despertar certa desconfiança respecte del que podria dir sobre l'Església local un teòleg que venia del centre geogràfic de la veinada península i vinculat a la CONFER central, que fins ara no han donat excessives mostres d'entendre què és un lloc, i que el centre és igualment un lloc entre altres.

Donada la filiació del dissertant, hom temia també un plantejament excessivament jurídic. De fet la part dedicada a l'exempció no fou proporcionada.

La llarga introducció, o on hi cabé tot, me va refrescar l'experiència d'estar davant qui considera aquestes nostres terres dins l'aïllament i la desconexió del que passa dins l'Església. Hi ha de tot; però no és just ni real començar amb aquesta presuposició, ni donar-nos en pindoles la llarga temàtica de les setmanes que anualment es tenen a Madrid, més encara quan alguns dels presents hi havíem estat qualque vegada.

Tampoc hom pot estar d'acord que es resumeixin davant l'assemblea dotzenes d'holandeses. En veritat, sia etimològicament, sia en categories neotestamentàries així com amb paraules del Vaticà II, és relativament breu dir els significats d'Església local, encara que, paradoxalment, estam enlluernats per l'Església universal.

ALGUNES APORTACIONS:

No just el desenrotllament complet del material sistematitzat pel conferenciant, sinó també el que digué ofereix moltes i bones pistes perquè els religiosos a Mallorca participem amb renovades perspectives al servei del nostre poble.

En primer lloc aclarir teològicament que l'Església no es dilueix dins una vinculació llunyana amb el bisbe de Roma. Posar a la llum del dia que el bisbe no es una creació purament canònica, sinó un enviat amb ministeri radicalment neotestamentari, és una superació de velles teologies no tradicionals, però sí molt difoses.

Per veure que els religiosos tenim una funció de servei a l'Església, dins la qual és fonamental la comunió sacramental que duu la comunió de ministeri, és prou greu perquè els religiosos tots com a creients i una part com a ministres, no ja deixem de minimitzar el ministeri episcopal, sinó que ens disposem a entregar-nos generosament i amb gran llibertat al servei del poble amb vinculació al bisbe, marginant les qüestions jurídiques que siguin només fruit d'unes circumstàncies de segles enrera i que ben poc tenen que veure amb un estil de vida originàriament carismàtic. Fer-se forts en drets és posar-se en contradicció amb l'Esperit i amb la llibertat per al servei.

Aclarir que els religiosos no som excrescències ni elements intrusos dins l'Església local, i més encara dir amb optimisme que ens manca recuperar els elements originals del nostre estil de vida per al servei de l'Església, sense cercar uniformismes ni fer-ho tots tot, em pareix una de les altres aportacions del conferenciant, i que serà una bona tasca per a tots dins el pròxim futur.

Seria contradictori que en descobrir l'Església local com a comunitat vital i amb un nom i fesomia propis, se cercàs de fer passar per la rasadora els diversos estils de vida i de servei amb pretext d'una pastoral de conjunt.

Més bé crec que la realitat Església local és un element dinàmic que pot conduir els instituts religiosos a una nova creativitat que, en la vida serà una nova tensió, ja que no enfrontament, amb els caps de les Esglésies locals. Això no és més que conseqüència d'una Església viva.

El conferenciant féu una concessió al públic, concessió que no just és d'agrair sinó que hauria d'ésser una crida d'atenció a la nostra poca sensibilitat enfront d'un dels problemes de la nostra Església aquí. Digué que ell, com a castellà, havia identificat Espanya amb Castella quan era jove; però que la compenetració amb uns germans dins la seva comunitat li va descobrir com l'experiència religiosa, el pregar, exigien expressar-se en allò tan natural com és la pròpia llengua. Descobrir un fet natural d'aquesta índole al centre del planell hispànic o a on sia no pareix tan difícil, però ho és, i el conferenciant fou prou obert i intel·ligent per donar la passa. ¿És massa demanar que els mallorquins i mallorquines, almenys, ens adonem d'aquestes exigències del nostre poble, començant per ca nostra? ¿Quants ens adonam que l'altra afirmació tan coneguda té una concreta aplicació aquí: que és insuportable ésser colonitzat?

ALGUNS SUGGERIMENTS:

Conversant amb el P. Ferrer, vaig saber que la CONFER a Mallorca té alguns projectes a curt i llarg termini.

Hom voldria que en el futur els conferencians rebessin una informació prèvia respecte de la realitat d'aquí.

Per exemple, tenir en compte que a Mallorca són molts els instituts religiosos nascuts dins i per aquesta Església local. Per això, no satisfan els plantejaments genèrics i «standaritzats», ja que la identitat de molts religiosos i religioses aquí just es redescobrirà partint precisament de l'Església local.

Referent a l'actitud de la jerarquia, no hauríem d'importar problemes. Venturosament els dos darrers bisbes de Mallorca han vingut amb un sentit pastoral prou clar per a incorporar els religiosos i religioses i fins i tot estimular llur vitalitat interna. En aquest sentit s'expressaren alguns grups a la posta en comú conclusiva.

Tal volta, responent a aquestes oportunitats d'incorporació, els religiosos i religioses haurien de tenir noves iniciatives que fessin augmentar la seva participació dins els òrgans directius de la diòcesi, no de manera purament formal, ni tampoc com a consolació, sinó com a conseqüència d'un servei integrat.

De la mateixa manera, no pareix que s'hagi de polaritzar el sentit de l'Església local en el bisbe en detriment d'una consideració més àmplia que englobi el presbiteri i el poble en la seva totalitat.

Respecte de l'últim no estaria de sobra que, donats els recursos d'influència educacional, féssim una valoració crítica del nostre treball en favor de la universalitat. El conferenciant va destacar el sentit universalista del ministeri dels religiosos. Hauríem de demanar si el nostre poble entra i cap dins el nostre univers. En concret, caldria preguntar-nos què significa per a nosaltres i com realitzam al que diu el Vaticà II respecte de la universalitat de l'Església que «no sostreu res del bé temporal de cada poble, ben al contrari, fomenta i assumeix en tant que són bons, els valors, riqueses i costums dels pobles» (LG 13 b).

JOSEP AMENGUAL

Entre els gèneres literaris cultivats a Galícia durant el segle XX, el conte excel·leix per la seva diversitat i per la seva qualitat. L'anomenada «Nova Narrativa Galega», que ha omplert ja un període d'uns vint anys, representa una aportació considerable a un gènere que des de Castelao i altres ha tingut força fortuna entre els escriptors i que és reflex sens dubte d'una de les manifestacions més genuïnes del poble gallec. I així, al costat del conte que podríem dir «culte», deutor sovint de les tendències europees més avançades, ocupa un lloc distingit el conte de tipus popular, que Anxel Fole, nascut a principis d'aquest segle a Lugo, on viu actualment, ha sabut dotar d'autèntica dimensió literària. Tant se val que en «Terra Brava» (1955) o en «Á lus do candil» (1953) persones i fets hagin sortit de la imaginació de l'autor o bé del poble mateix: Fole, com a Mallorca Salvador Galmés, ens parla com un home del poble al costat del foc.

ANXEL FOLE

LA CAIXA DE MORT

Traducció del gallec
per Xavier Rodríguez-Baixeras

Il·lustracions de Ferran Sintes

X. R.-B.

Ja fa molt de temps que s'esdevingué el que us vaig a contar. Va ésser abans de la guerra de Cuba, quan encara no s'havia fet el canvi de l'or.

A qualsevol casa rica de la vall de Queiroga n'hi havia guardats molts cants, d'unces. També hi havia joies de molt valor. Tot i ésser molt petit, bé que me'n recordo. Per les serres del Caurel sovintejaven els lladres. És de poc que encara n'hi havia. Que no recordeu el lladre de Oencia? I el de Rio? Formaven bandes, i robaven i mataven... Tant els traginers com els ramaders. També anaven a les cases. Pobre de qui els negués els diners! Bé sabeu que a la Rodela van cremar viu un home. Al «pazo» de Ruitelán agafaren més de cent unces i violaren una noia. Ja es comprèn que aleshores no hi havia banques per a guardar els diners.

No haveu sentit parlar d'en Valente? Anava al davant d'una colla de vuit o nou homes. Hi portaven dues dones. Segons diuen, en Valente s'havia emmurriat perquè havia matat el pare de sa promesa, una de les dones que anaven amb ell. També diuen que el pare s'havia entès amb la filla... Coses de gent que és fora de la llei de Déu... Que ell ens n'aparti!

Mon pare havia estat masover a la torre del comte i ho hi havia fet de pastor, quan era un minyó. Ja veuran, senyorets, quin conte més interessant.

Era una casa molt gran, amb el millor predi de la vall. Tenia cinc grans balconades de part de davant. Hi havia un corral tancat a mà dreta, no eran els estables i les cambres dels criats. Davant per davant, a l'altra banda del camí ral, era el jardí, un xic coster. Mare de Déu, i que d'arbres que hi havia! Teixos, xiprers, d'altres que els senyorets en deien «paulonios», castanyers d'aqueixos d'Índies i boixos de cents d'anys. També hi havia un safareig per a la regada, i un canyar.

I moltíssims rosers. Feia goig caminar-hi a la primavera. L'olor de les flors arribava a l'altra banda del riu. Aquells senyors antics en sabien molt, de viure...

Al darrera de la casa hi havia una gran pineda i una torrentera amb moltes de mimoses. Allí començava la serra, on es portava a pasturar les ovelles. Més de dosmil «ferrados» eren de la casa. I després venien la vinya, els prats i el conreu.

S'hi agafaven més de vuit-cents atuells de vi i més de vint d'oli. Hi havia sis o set cavalls i tres parelles de bous. Més de cent capons i, tants a tants, cabrits, en cobraven de renda a l'any. I vuitanta lliures d'anguiles.

Els senyors sojornaven gairebé tots els hiverns a Madrid. Qui manava a la casa era el senyor Froilán, l'administrador. No era vell encara. I a més dels masovers, hi havia set criats i criades. La criada més antiga era la «Rebola da Toca», que havia vingut de noieta. Era una dona de més de cinquanta anys, negrenca com un tió, de molt mal humor. Encara que era vella i lletja, a l'endiastrada li agradava que li tiressin flors. Sempre cercava un amant o baranda entre els criats i robava pernil o formatge per donar-los al seu galant. La va acomiadar de casa l'administrador

perquè l'havia sorpresa al llit amb un fradí. Molts anys després captava pels camins. Diuen que li va dir l'administrador quan l'acomiajà: «Si no hi són els senyors, de gall, aquí només n'hi ha un, comprens?...». Feia de cuinera.

El senyor Froilán era un home baix i gras. Muntava molt a cavall i duia un ponxo que havia portat de l'Argentina. També havia estat al Nord i ens contava moltes coses de les mines de Califòrnia i dels pirates d'aquelles terres.

Ningú com ell per a manar. Quan li agafava la còlera, tots tremolaven. Cridava i tornava «ros» (1). Diuen que dormia amb la noia que feia de cambra. Un cop els vaig veure fer-se petons en una cambra on hi havia moltes pintures i molts miralls a les parets. I sembla que va tenir un fill d'ella, que estava criant-se a ca d'uns pagesos de la terra de Lemos. Era un home molt menjador. Li vaig veure papar en un dinar dues perdius i dotzena i mitja de «filloas» amb mel. Sempre prenia café després l'apat.

Un altre dels criats més vells a la casa era «Lombo de Palla». Li deien així perquè tenia una esquena molt ampla, amb gepa. Era un home d'uns quaranta anys, una mica fleuma. En el treball feia la tasca de dos. Era hortolà i estellava llenya. Quan s'embriagava, tothom fugia del seu costat, ja que s'engegava, i era capaç de matar algú. Agafava la destal i es posava a pregar cops a banda i banda, tot cridant: «Tinc set de sang!» Calia anar a cercar l'administrador, l'únic a qui no gosava replicar. El senyor Froilán no hi venia amb brocs. S'hi atansava i criada, tot posant-li un revòlver al pit:

—No et moguis, animal, que ets víctima. Tanta pressa tens a ésser difunt?

(1) Joc de paraules entre el casti, «rudio» i el gallec, que a la serra del Caurel significa «vermell».

I «Lombo de Palla» arrencava a plorar com un nen i deixava la destal.

—Ai, senyor Froilán, —deia—, traieu-me aquest ferro, que em fa esgarriar.

Tots ens n'anàvem amb un tip de riure, ja que sabíem que el revòlver no estava carregat.

El senyor Froilán li feia unes manyagues a l'esquena amb la tralla i li deia:

—Calla, home, calla, que tots sabem què és tenir el cap als peus.

El senyor Froilán, amb tot i que era home molt decidit, tenia por dels roders, i amb raó. A Quintá, feia pocs temps, havien matat un traginer per a robar-lo. I tots sabíem que a la torre del comte n'hi havia molt, d'or. Una hora abans de la nit hom tancava la porta de la casa i no obríem a ningú, encara que truquessin. El senyor Froilán sortia a la balconada amb una escopeta...

Era el mes de Nadal, pels temps del fumerol dels prats. Els amos eren fora. Quan començava a fosquejar, un xic abans de tancar la casa, van arribar dos homes per la calçada. Es deturaren davant la porta i trucaren, colpejant amb les gaiates la fua oberta. Portaven un ruc, i damunt d'ell, un taüt, lligat amb cordes.

Segons em va dir la Rebola, els dos homes eren joves. Un, duia una capa de joncs i l'altre, una manta.

La Rebola havia cridat des de dins:

—Què mana?

—Anem de camí cap a Bustelo —respongué una veu—. Faci el favor d'acostar-se.

La Rebola, un cop va veure la caixa, tingué un surt. Un d'ells li va dir:

—Podríem deixar-la ací, aquesta caixa? És per a la filla del senyor Ramon, que morí ahir de part. Hem anat a comprar-la a San Martín. Però ara hem d'anar a Carballo. Vindrem a buscar-la demà al dematí. El ruc és emprestat, en portarem un altre. A veure si podem deixar-la al corral, on no plogui. Ja portarem una manta, demà.

Haig d'advertir, però, a tots, abans de seguir endavant, que el senyor Froilán era un home de força caritat. Quan la Rebola li va dir què volien aquells homes, ordenà que els fessin passar a la cuina i que els donessin un got de vi i quelcom de companatge, mentre s'escalfaven. Ell no els podia atendre, perquè estava fent els comptes dels jornalers. I, és clar, els va donar permís que deixassin la caixa a l'estable, on no es mullés.

Jo era a la serra amb les ovelles i amb dos gossos de pagès i un de caça. Així que començà a nevar,

vaig davallar de la muntanya, tot travessant la torrentera.

Quan vaig arribar a la torre, ja no hi eren els homes. M'ordenaren que agafés llenya en el porxo del forn. Vaig veure la caixa allí, damunt d'un carro. Es veu que la Rebola els va deixar tots sols, mentre la ficaren a l'estable.

Era el vespre. La vaig mirar. Juraria que «quelcom» es bellugava, a dins. Una caixa de mort sempre esporuga un minyó. A més, els gossos lladraven força, devers ella. Em va agafar la por. Vaig agafar la llenya a tot corrents i m'en vaig anar cap a la cuina. Els gossos seguien lladrant.

Vaig llençar la llenya i vaig agafar el llum. Vaig anar al porxo, un altre cop. Em vaig acostar al taüt. Semblava sentir-s'hi un sorollet, com si hi serressin. M'hauria despatxat a terra, mort de sobtada, si no hi haguessin estat els gossos. Reganyaven les dents de cara al taüt. Tremolava en tanta de manera, que gairebé no podia servir el llum. I vaig anar a parlar amb l'administrador.

El senyor Froilán era al seu despatx. Tenia encesa l'estufa d'arrels de bruc. Seia davant la taula i escrivia molts comptes a la claror del quinquè. Ni tan sols no es va adonar que jo havia entrat; no havia demanat permís. Em cremaven les orelles. De cop i volta li vaig dir:

—Senyor, sabeu què passa?

—Com ho he de saber, si tu no m'ho dius?

—I doncs, que no sentiu lladrar els gossos?

Somrigué i féu, molt afectuós: —Deixa'ls que lladrin. No tenen altra feina.

I vaig insistir:

—Es que no se separen de la caixa de mort que han portat aqueixos homes que se n'han anat a Carballo.

Ell va seguir de per riure.

—Ha degut esser el difunt que ha vingut volant i s'ha ficat endins per tenir-los més enfeinats.

Els gossos lladraven més i més.

—Mireu, senyor, —li vaig advertir—, que quan he anat a cercar la llenya, m'ha semblat que alguna cosa es bellugava, a dins. I si fos un viu, i no pas un difunt? Els gossos reganyaven les dents, i jo no els he aqüssat...

El senyor Froilán deixà de somriure. S'alçà i digué:

—Potser tens raó. Cal anar allà.

Dit això, va agafar l'escopeta de dos canons, que penjava d'un clau, al costat de la finestra. La carregà amb dos cartutxos de bala que hi havia damunt la taula i la hi va deixar. Després, tregué set cartutxos de balins del calaix de la taula, on va estar remenant, i se'ls ficà a la butxaca de l'americana.

De bell nou somrigué. Em va posar la mà la galta i em va dir:

—Si no és ànima, deu tenir sang. I si és el dimoni, ha de tastar els cartutxos carregats per mi. No tinguis por, xiquet. En embolics encara pitjors m'he vist a Califòrnia, quan em batia a trets amb els miners. Que embarrin totes les portes. Digues a en «Lombo de Palla» que dugui la destal. I que vingui en Daniel a servir el llum. Vés a la cuina i tanca't de part de dins amb les dones. Digues que no vull sentir ni planys. I que apelin els gossos, no sigui que els peguem un tret.

Vaig anar a buscar en «Lombo de Palla» i en Daniel, que eren a la cuina, parlant amb les dones. Els vaig dir tot el que s'esdevenia i el que havia disposat l'administrador. Les dones arrencaren a plorar. Em va semblar que en Daniel, un noi de llaurança que em portava dos anys, es posava pàl·lid. Els altres criats eren a casa del masover amb el pot de l'aiguardent. Ja no era a temps d'avisar-los.

En «Lombo de Palla» digué:

—A veure si tinc tanta sort com el dia que li vaig enfonsar la testa, a un llop.

I tot dient això, va agafar la destal, mentre en Daniel prenia el llum. Sortiren, i nosaltres vam tancar de part de dins, tal com ens havia ordenat el senyor Froilán. Les dones resaven. Jo vaig sentir bategar el cor al pit.

Tots ens quedàrem a l'aguait... Va passar cosa de cinc minuts, o,

per ventura, deu... Diria que va passar una setmana. Sentírem que apellaven els gossos. A poc d'espai, un tret estremí la casa. Jo estava escalfant-me, assegut en un escó; tot d'una em vaig alçar, i en menys d'un no res no vaig caure damunt el foc. Un altre tret. La veu d'en «Lombo de Palla» arribà fins a nosaltres:

—Que no veieu l'escorrim de sang? Remateu-lo d'una altra descàrrega, senyor Froilán. Dos trets més, tot seguit un de l'altre.

I la veu de l'administrador:

—Ara tu, amb la dextra.

Al cap d'una estona, trucaren.

—Obriu —deia el senyor Froilán—, que ja no haveu de tenir por.

Vam obrir. Al davant venia en Daniel amb el llum. Semblava un difunt. L'administrador encengué una cigarreta amb la flama del llum. I va dir a les dones:

—Enllestiu el sopar. També jo soparé, ací. Que en Daniel vagi a deslligar els gossos, però que els tanqui la porta de l'estable. I que prengui l'escopeta d'un canó. Que m'hi dugui també el revòlver i tots els cartutxos que són al calaix. Prepareu cafè i porteu aiguardent i vi de la bodega. Havem de vetllar to-

ta la nit, perquè poden venir els seus companys a venjar-lo. Em jugo mil rals que era de la banda d'en «Valente». Ja sabreu que hi havia un home viu dins la caixa. El xiquet tenia raó. Avui mateix li donaré una unça.

Les dones s'eixugaven els ulls amb les puntes dels davantals. Un a un, anàrem seient al volt del foc.

Jo pensava en el vestit i en les botines que compraria amb l'unça el dia de la fira. No recordo si li havia donat les gràcies...

El senyor Froilán seguia contant:

—Si no hagués estat pel noi, Déu sap què passaria, si no ens haurien segat els clatells. Hem tingut bona sort. Tot apuntant, m'he acostat al taüt. Apuntava cap a on podia tenir el cap, qui estigués allí. Un tret... L'he rematat. Torno a carregar. Per les esclertes de la caixa sortien gotes de sang. Hem sentit un xiulet per la banda de la torrentera. Un altre xiulet contestà des de la pineda. Després, el trepig d'uns esclots per la calçada. Llavors he cridat en «Lombo de Palla» perquè enfonsés la caixa. Sí que et tremolava la mà, Daniel, quan t'has acostat amb el llum. Bé... A dins, hi havia un home. Tenia un revòlver en una mà, i en l'altra, un porta-

claus amb rossinyols i un ganivet. En «Lombo de Palla» volia treure'l del taüt, però li he dit que no, que tot ha de quedar com està fins que arribi la Justícia. Demà enviaré un ordinari a cavall a San Martín. Hi anirà de bon matí.

Arribà en Daniel amb l'escopeta d'un canó i amb el revòlver. En «Lombo de Palla» digué que d'altra arma que no fos la dextra, no en volia.

Les dones feien a cada poc:

—Maleït sia el dimoni! Maria Santíssima! Jesús!

Vetllàrem tota la nit. El mateix Daniel va anar a avisar la Justícia. A les sis del matí van arribar els fadrins que havien estat amb el pot de l'aiguardent. Havien sentit els trets, però no havien gosat venir. El senyor Froilán els preguntà si havien tingut por que els esquincessin les xambres. Tots ens trencàrem de riure.

A migdia va arribar la Justícia.

Cap foraster no havia estat a Carballo, aquella nit; però sí que era de debò que la filla del senyor Ramon de Bustelo havia mort de part.

Més de vint anys vaig conservar l'unça d'or que m'havia donat el senyor Froilán. Era molt bon home. Déu el tingui al Cel.

ANXEL FOLE

NORAI
GALERIA
D'ART
POLLENÇA

**Exposició de pintures, ceres
i dibuixos d'ANTONI RIERA**

29 març - 30 abril

UNA CONVERSA AMB: INGMAR BERGMAN

per RAMON CAVALLER

Estocolm, 15 de febrer de 1975

Els catorze alumnes de Film-TV del DI (Dramatiska Institutet, quatre estudiants de direcció, quatre d'imatge, quatre de so i dos d'escenografia, entre ells, jo) esperàvem dilluns passat la visita d'Ingmar Bergman.

A mi encara no m'havia fuit el bon gust de la seva producció televisiva: **La flauta encantada** de Mozart que tota Suècia va poder contemplar i escoltar la nit del dia de Cap d'Any. La TV havia tirat la casa per la finestra amb aquesta costosíssima i difícil producció, però el resultat va ésser una obra mestra, una òpera posada a l'abast de tothom fins i tot d'aquell que rebutja les convencions d'aquest tipus d'art. Ingmar Bergman havia amalgamat, d'una manera genial, música, teatre i televisió, i ens havia regalat una joia que difícilment, jo, amant de l'òpera, podré oblidar.

Aquesta producció havia estat rodada als mateixos estudis on nosaltres després havíem treballat amb les

nostres pol·lícules d'alumnes. El personal, fusters i pintors, ens van posar Bergman dalt de tot: «Ho planifica tot. Abans de començar a rodar reuneix tothom i informa, fil per randa, de les seves intencions. Això ens estalvia temps i treball. Sap el que vol i amb ell no hi ha possibles malentesos».

Jo no oblidava tampoc el menyspreu amb què parlaven alguns intel·lectuals esquerrans de la ciutat: «No ens interessen gens els problemes de les senyores benestants d'En Bergman, o dels seus pastors protestants o dels metges o arquitectes. Tot gent fina i de carrera, gent de l'alta burgesia que viuen i pateixen dins el parany de la societat que ells mateixos mantenen».

O de les manifestacions fetes per un dels ajudants d'Andy Warhol («Flesh», «Trash»), on tractava el cinema i la problemàtica de Bergman com un producte burgès sense cap connexió amb els problemes reals de la nostra societat.

De totes maneres va arribar Bergman puntualíssim. A dos quarts de vuit del vespre, clavats.

L'esperàvem dins la sala d'estar dels professors. Després de seure's va pegar una ullada al voltant i va dir: «No us sembla massa petita aquesta habitació? D'aquí a dues hores ens sentirem ofegats dins un espai tan petit». I ja ens tens tot el grup traslladant-nos amb ampolles de cervesa i aigua tònica a l'habitació més gran del pis de baix. Amb aquest detall mostrava ja Bergman la seva voluntat i el seu seny, perquè a la segona habitació s'hi estava més ample i millor.

—«Veiem, veiem. Asseieu-vos en rotlo, que vull veure totes les cares».

El vam obeir, i després d'un preguntes de temps, ell va agafar la paraula, i ens va tenir tres hores amb una pausa, pendants de la seva veu i la seva mirada que no tolerava la més petita distracció.

«La diferència més remarcable entre TV i cinema és l'actitud de l'espectador. A ca seva, un es pot distreure amb mil coses, per això tolera més fàcilment les faltes de la petita pantalla.

Moltes de les meves pel·lícules són molt televisives perquè jo he treballat molt amb primers plans i amb la càmera tafanejant tots els racons d'una cara. La TV aguanta un primer pla d'una cara un temps molt més llarg que la pantalla gran. Hi ha pel·lícules dels anys 30, 40 que són realment irritants a la TV, un no s'atraca mai a la personalitat dels protagonistes ja que aquestes pel·lícules manquen gairebé de primers plans.

Les dimensions de la pantalla televisiva són ideals, són gairebé les mateixes del cinema mut. No comprenc com s'ha arribat dins el cinema a les proporcions absurdes d'un cinemascòpe.

Els talls d'imatge que es fan pertot arreu a les sales de projecció és un problema que jo no puc solucionar, però és un crim contra el treball de creació. Jo dono el producte amb unes proporcions determinades d'imatge.

4CATS
galeria d'art
C/ San Sebastian, 7
Tel. 22 64 93 Palma

VICENÇ CALBET
14 abril - 3 maig

JOAN MANRESA
17 abril - 3 maig

Això és la meua Clitemnestra de l'*Electra* de l'exercici de TV teatre amb els alumnes de Gotemburg

Després el que fan a Grenoble o a qualsevol part del món és una cosa fora del meu control.»

«—Jo crec en el meu instint, jo em regeixo per ell i l'obeeixo.

Quan havia de rodar **Un estiu amb Na Mònica**, es van presentar una munió d'al.lotes per a representar el paper de protagonista. Entre elles Na Harriet Andersson, aleshores artista de revista del teatre Skala. Li vam fer una prova de film de deu minuts que va resultar un veritable «fiasco», no es podia endevinar cap actriu d'aquella al.loteta poca cosa i estàtica. Però hi havia un moment on ella es treia el vestit, amb la mala sort que el vestit es va enganxar. Llavors, Na Harriet va fer un ràpid moviment d'impaciència, un segon, tan sols, un meravellós segon que expressava ràbia i temperament. Aquell petit moviment me la va fer prendre com a actriu Jel meu film, malgrat la desaprovació dels meus col.laboradors. Era la prova de film, que era dolenta, no Na Harriet.»

Se'n podria escriure gairebé un llibre del quasi monòleg d'Ingmar Bergman. Ens va parlar dels seus trenta-cinc anys d'ofici, dins el complicat món del cinema, teatre i TV, «S'ha d'ésser molt fort per a dedicar-se a aquest món». «Cal estimar per a crear, s'ha de sentir amor per les coses, per la càmera, per l'estudi, pels col.laboradors». Ens va parlar dels actors com si fossin éssers privilegiats, ens va expressar la seva admiració i encantament per aquesta mena de persones, com si fossin una cosa miraculosa. Ens va parlar del goig del treball en comú, l'entrega mútua que això suposa, de la seva posta en escena de **Nit de Reis** de Shakespeare que està mun-

Si teniu intenció de comprar res de joieria, confeccions de pell, objectes propis per a obsequi, articles de viatge, perles, porcellanes, quadres d'esmalt, etc., potser tindrem exactament allò que vos interressi.

ENS SENTIREM MOLT
COMPLAGUTS SI TENIU EL
GUST DE VENIR, SENSE
CAP COMPROMÍS PER
PART VOSTRA, A VEURE
LA NOSTRA SELECCIO
D'ARTICLES

nacar

Jaume III, 115-119

Tel. 21 69 06 - 21 69 07 - 21 06 48

Palma de Mallorca

UNA EMPRESA AMB INDISCUTIBLE
VOLUNTAT DE SERVIR BE TOTHOM

(Amb molt de gust vos farem un 10% de descompte si esmentau aquest anunci)

tant just ara al Teatre Dramàtic. Dels preparatius i la tècnica d'escriure un guió: «Naturalment que penso en els actors que han de representar els meus personatges, això no me limita, ben al contrari. Ara, a Farö, estic escrivint un guió on Erland Josephsson ha de fer un paper d'homosexual ric. És molt interessant de fer treballar dins la meua imaginació el meu personatge contra el meu amic actor. Encara que després no fos ell el que el representés, el joc m'hauria servit per a crear. En aquest guió hi haurà també una escena de somni a les habitacions de ca l'àvia del protagonista. M'inspiro per això en experiències personals. Jo de vegades somio que camino per la casa de la meua pròpia àvia».

I així ens encisava conta que conta, com un pare tendre que estima els fills, però també com un mestre que exigeix disciplina i atenció. No oblidaré mai les seves mans blanques i transparents, tremoloses, ni els seus ulls intel.ligents i tallants com a fulles de ganivet.

«Tornaré» va dir quan se'n va anar.

Teatre per a una burgesia que vol ser-ho

Poc abans de començar una de les representacions de l'obra de Xesc Forteza **Una de lladres i serenos**, un matrimoni bastant representatiu —almenys a primera vista— d'aquesta classe mitjana que nodreix majorment l'assistència a les obres de teatre en mallorquí —dispensau-me ara si, per raons evidents de desplaçament, no entr en majors profunditats sobre les característiques i encara sobre la mateixa existència «científica», aquí o a qualsevol altra banda, d'aquesta categoria difosa i vaga i superficialment descriptiva que s'anomena «classe mitjana»— un matrimoni d'aquest tall —repetesc— llegia amb prou feines, lentament, el programa. El programa naturalment era escrit en català i l'exercici de la volenterosa parella recordava el lletrejar balbucejant d'una escola primària. Era tot un símbol.

Símbol del que podem esperar racionalment, en aquests moments, del nostre teatre, si a la balança dels considerands es posen totes les característiques que configuren la nostra realitat, inclosa la teatral. Especialment, i per la part que ens ocupa, l'essència, més fantasmagòrica que altra cosa, d'aquesta «classe mitjana» —a partir d'ara l'anomenaré «burgèsia»— nascuda de sobte, sense respectar les regles de gestació històrica i d'uns pares poc de fiar. Els pares —és clar— són el Senyor «Boom» Turístic i la Senyora Consumisme. Els fills —un més, un menys— rondaran pels vint o vint-i-cinc anys. Són els nostres burgesos. Tan solitaris, ells, tan sorpresos —en el fons— de la seva nova situació, amb un nul·lilat tan absoluta de fonaments bàsics per incorporar realment una nova classe social en la Història. Han arribat tard i, per tant, han arribat malament. Amb tot i amb això, tenen les seves exigències.

Exigeixen teatre, per exemple. I amb lògica reciprocitat, cal donar-los-ho.

Xesc Forteza en **Una de lladres i serenos** i Joan Mas, després, en **Una dona és per a un rei** els ho donen. Amb els matisos propis de cada autor, i amb les diferències d'intel·lectualisme i d'estructura que, a priori, hom podia endevinar. És un teatre burgès

que balbujeja, tal com balbujeja, com a classe social, el destinatari al qual s'adreça. El decorat ha canviat. La clastra i el racó devora la foganya de possessió han deixat el lloc al salonet ben arreglat del pis a Jaume III o al Passeig Mallorca. I l'embull s'embulla amb la substitució de les beatífiques preocupacions de l'amo que vol casar la seva filla per les preocupacions d'un cònjuge que engana civilitzadament l'altre, amb afegitons visuals de qualque «destapadet», i la seva petita intenció filosòfica o crítica. Volia posar cometes als dos darrers adjectius, però he deixat de fer-ho per evidència.

Es un teatre que vol ser, però no és, destinat a una classe social que, igual-

ment no pot complir la seva funció històrica —no ho podrà fer mai— per debilitats intrínseques irreparables. És la «denúncia-divertiment» tan pròpia de situacions socials com la que vivim, que afalaga i diverteix el «seu» públic per la senzilla raó que a «aquest» públic això li recorda el gustet d'unes suaus pessigolles que no fa res més que atiar el discret furor masoquista que porta dins.

Una de lladres i serenos i **Una dona és per a un rei** parteixen —gens estrany en un teatre d'aquest tipus— d'una conflictivitat matrimonial. La part pacient és diversa: a l'obra de Forteza és el marit, dominat per la pressió dictatorial de la muller. A l'obra de Mas —més treballada intel·lectualment, amb qualque lleugeríssima incursió al teatre de l'absurd— és la dona, a través de la qual fins i tot s'intenta una elevació de l'anècdota a la categoria quant a la condició femenina; és un petit discurs amb pretensions d'arribar al tema de l'alliberament femení. És «qualque cosa més», encara que poc. A l'obra de Forteza la cosa s'esgota pràcticament en el mateix sainet. Ambdues comèdies —cal dir-ho tot— són força ben treballades des del punt de vista mecànic. Tenen «bona fusteria» com diria el gasetiller.

Les dues combreguen amb certes característiques comuns. Per exemple, un anticlericalisme més propi d'acudit agosarat que d'una altra cosa, i això —sempre fent referència a la «burgèsia progressiva» a la qual van destinats— és un element aprofitable. Dir acudits de capellans o de «beatos» dubtosos és una de les coses més fàcils i més rendables. A part d'aquesta dada purament tangencial, tots dos proposen a la fi tesis «progressistes». El marit subjugat d'**Una de lladres i serenos** acabarà fugint amb la «querida» —quin altre entranyable terme de subdesenvolupament moral!— i l'esposa d'**Una dona és per a un rei** optarà per una decisió paral·lela. És la goteta d'«atreuiment» i d'«alliberació» que, com una guinda a un pastís, reclamen els membres de la nostra classe dirigent. (I aquí sí que m'estic de posar cometes, perquè haurien de ser infinites).

He d'acabar recalcant l'excel·lent bona fe—que s'endevina— tant d'en Forteza com d'en Mas. Imitant els autors antics, diré que «els molts defectes d'aquesta obra» no els són imputables a ells, sinó a la situació general que fa possible que, amb comèdies com aquestes, hom atregui una massa de públic incondicional. Quan vaig anar a veure **La fundación** érem vuit al públic. També és tot un símbol.

L'ANGEL BLAU

Venda de llibres
antics i moderns

c/. Sant Bernat, 2
(darrera la Seu)

Tel. 21 60 96

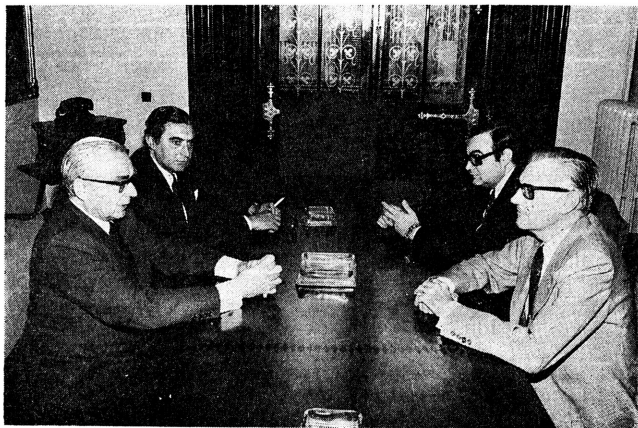
CIUTAT

PERE BOSCH

Qüestions sobre la taula.

El regionalisme

Els 4 procuradors de Balears a Corts.
¿Una certa esperança de regionalisme sobre la taula?

«Jo entenc per regionalisme una concepció de la vida social i política a on l'home i la societat són anteriors a l'Estat. I a on, per tant, el dret de l'home i el de la societat són anteriors al dret de l'Estat. Això suposa una organització de la vida democràtica que permet que l'home participi i reivindiqui el dret de decidir i d'ésser escoltat en totes les coses que afectin a la seva vida. El regionalisme, per això, és la concepció d'un ordre a on la pròpia societat és responsable i major d'edat per definir aquelles coses que l'interessen i la forma en què s'han de decidir, així com els compromisos i preus que s'han de pagar per dur-les a terme». (Josep Melià)

«Algú va dir que les regions ben definides són nacions frustrades. Jo hi afegiria que són nacions que cercaven uns fins que no han arribat a aconseguir». (Pere Morey)

«Parlar de regionalisme a Balears és parlar de tres regions que convergeixen en una província molt especial. Una província en la qual tots volem ésser-hi, però mantenint-hi, cadascú, la nostra pròpia personalitat. En Josep Melià va escriure **Els mallorquins** i podria, ben bé, escriure **Els balears**. Aleshores, parlariem de tres coses diferents, fuses, confuses i amb una idea de futur conjunt, de cara a un pervenir conjunt, aconseguidor si es respecten les personalitats de cadascuna de les illes». (Rafel Timoner)

«El tema del regionalisme no s'ha d'enfocar des del punt de vista de la teoria política. Una definició en abstracte crec que és necessària, però fa molts anys que s'està produint i pens que el que s'ha de fer és parlar de regionalisme ací i ara. Es a dir, la necessitat del regionalisme dins el context de l'Estat modern i, sobretot, la necessitat del regionalisme concebut, ja no com unes

El tema del regionalisme va convocar, a la taula de RENTA BARNA, a Ràdio Popular, quatre opinions força interessants, vàlides, valuoses i tan autoritzades com les de Josep Melià, advocat, periodista, escriptor, cap del gabinet tècnic del ministeri de la «Vivienda» i procurador en Corts per les Balears, Pere Morey, director de l'Institut Balear d'Estudis de Direcció Empresarial —l'IBED—, Rafael Timoner, ex-batlle de Maó, ex-diputat provincial i ex-procurador en Corts per les Balears, i Antoni Alemany, advocat, periodista i director de «Diario de Mallorca».

La conversa, animada, portada amb fluïdesa a gran altura, va intentar un aproximament, una introducció, quasi, al tema. Del que es va dir, en treiem algunes de les frases més interessants.

reivindicacions més o menys nacionalistes, amb unes teories més o menys folkloritzants —molt respectables, per altra banda—, amb criteris sols culturals, si no com un fet polític necessari per entendre el que, avui en dia, podríem dir democràcia, de la qual no es pot parlar sense parlar de regionalisme, no tan sols a Espanya, sinó a cap lloc del món». (Antoni Alemany)

«Hem de partir de la base que la història de les nostres illes, totes plegades i cadascuna d'elles en particular, ha estat una història autònoma, és a dir, una història en la qual no s'ha negat a cada territori el seu dret a defensar la seva pròpia personalitat i a definir el seu compromís històric i polític amb el futur. Per tant, la urgència en la identificació entre regionalisme i democràcia no parteix d'una invenció, sinó del recobriment d'una tradició perduda. És a dir, Mallorca, Menorca i Eivissa han estat regions que, històricament, han viscut la seva pròpia personalitat i aquesta els hi ha estat esborrada en virtut del fet provincial i la conversió en cèl·lules integrades en un Estat que desconeixia les peculiaritats de la geografia, de la història, de l'ètnia i de la cultura». (Josep Melià)

«La classe burgesa mallorquina està retrobant la seva identitat perduda i pens que, fins fa molt poc temps, no s'havia plantejat, seriosament aquest tema. L'empresariat, concretament, s'està plantejant un cert tipus de regionalisme, ni filosòfic, ni polític, sinó més bé econòmic. El que podria ésser el desenvolupament regional balear, entenent el desenvolupament en tots els sentits, però, majoritàriament econòmic, per les dificultats en què es troba, actualment, per culpa d'una economia totalment desequilibrada». (Pere Morey)

Avui, dins l'àmbit de l'ensenyament ja es parla pertot arreu de «les revolucionàries» tècniques Freinet. Sabem que el dia que Freinet entri per la porta gran a les escoles és encara lluny, mes ara, Freinet es quelcom així com la reforma. ¿Per què, doncs, legitimam els principis que movien Freinet en el seu intent de renovació escolar? Què és Freinet?, per què recuperar Freinet?

Evidentment aquesta recuperació no respon a un criteri de bucolisme, així com tampoc a la simple recuperació d'unes tècniques concretes que són moltes vegades vàlides, com podrien no ser-ho. Nosaltres creim que cal recuperar i acaronar Freinet perquè el moment actual de la nostra societat així ho demana, car la tasca fonamental de tots els ensenyants és la d'anar creant unes bases per la transformació de l'escola tradicional (escola inerta) en una escola democràtica, lligada a la vida, al canvi i a la realitat, a la mida dels al.lots. Rebutjam la nostra escola, que correspon a un estadi de formació purament ideològica (i deformadora); les relacions són essencialment autoritàries, l'alumne no intervé en el procés educatiu, les relacions són determinades per la passivitat-receptivitat, mètodes memorístics, estructures dogmàtiques que dificulten el «diàleg» mestre-alumne i només serveixen per l'acumulació absurda de coneixements al marge de la realitat i emprant uns instruments o aparells que es redueixen a un material primitiu i rudimentari. Rebutjam aquesta escola i volem per començar una escola gratuïta per a tots, no selectiva amb participació democràtica de mestres, pares i alumnes i la consegüent possibilitat de participar en l'elaboració de programes i continguts que assegurin una adquisició escolar racional. La nova escola, la que està dins la mentalitat de les capes progressistes de tot el país, es manifesta en contra de l'autoritarisme acadèmic com a base per desenvolupar unes tècniques més incisives i la recerca d'uns instruments de treball adequats a les circumstàncies de la nostra època.

Aquesta via democràtica és la més avançada que es pot donar en un tipus de societat com la nostra. Freinet comença per aquí.

Evidentment, el mestre té una doble tasca: per una part ha d'integrar-se en un moviment generalitzat per la consecució d'unes llibertats democràtiques i consegüentment reivindicar unes condicions de treball adequades: Salari digne, escola gratuïta, no a la selectivitat, reconeixement i dignificació del treball en el període de guarderies i parvulari, respecte a la llengua materna, una millor preparació en les escoles del Magisteri, i la creació d'un Col.legi professional amb la finalitat que mestres i educadors poguessin mantenir una convivència i plantejar-se conjuntament la seva pro-

Freinet a Mallorca

blemàtica ja que els Sindicats no compleixen dita funció.

Per altra part, dins el camp de la pedagogia, el mestre ha d'esser creador i audaç. Cal cercar mètodes de treball adequats i racionals, adaptant-se sempre a la realitat social, psicològica i cultural dels alumnes, i al mateix temps, aconseguir unes tècniques que possibilitin i siguin propenses a la investigació.

Ben cert és que existeixen unes condicions externes que dificulten sovint el treball pedagògic com poden ésser: imposicions del director, excessiu nombre d'alumnes per classe, manca de material, etc. Però en l'actual conjuntura, obstinar-se a fer pedagogia pura és afavorir l'estancament. La defensa d'unes tècniques pedagògiques s'ha de fer damunt dos fronts simultanis: per una part pedagògic i escolar. Per altre, damunt el front polític i social, per la defensa vigorosa de la democràcia i autonomia a l'escola i per les condicions objectives de professionalitat dels mestres d'E.G.B. Aquí Freinet ens diu: pedagogia no és una realitat per si mateixa. Pedagogia es un mitjà per integrar la nova societat dins una realitat en franca evolució.

El Secretariat Pedagògic, conscient de la introducció (o de la simple presa de contacte) a les Illes de les tècniques Freinet, va organitzar els dies 8 i 9 del mes passat un curs intensiu a Ca'n Tàpara. Carme Sala i Montserrat Camps de l'escola «Lavínia» de Barcelona foren les que iniciaren aquest contacte amb un grup nombros i representatiu de mestres mallorquins. A Ca'n Tàpara es va donar a conèixer, es va criticar i analitzar les possibilitats reals d'aplicació de les tècniques Freinet. Una cosa va quedar prou clara dins l'esperit de tots els assistents: el primer pas per aconseguir aquesta renovació pedagògica ha de consistir en l'agrupació de tots els mestres amb la consegüent discussió i posta en comú d'experiències, estudis i investigacions. Anar, en definitiva, analitzant la realitat de les seves escoles no amb l'ànim de queixar-se

conjuntament, sinó amb el vertader esperit renovador.

Una de les pràctiques que se dugué a terme al dit curs va ésser l'agrupació dels assistents en equips segons la seva activitat concreta dins l'aspecte educatiu: grup de magisteri, guarderies, parvularis, estudiants (pedagogia, sociologia, etc.) i mestres d'E.G.B. L'objecte d'aquest estructurament va ésser provocar un col.loqui-anàlisi de la situació on es mou cada grup (l'escola, l'aspecte social educatiu, problemàtica en general, etc.). A la tarda, els equips presentaren els seus treballs elaborats i va tenir lloc un llarg debat. Els diferents grups exposaren i suggeriren llargament tota una mena de dificultats, problemes i noves tendències.

¿De què ens serveixen unes tècniques si no tenim en compte els nostres objectius? Era un dels interrogants que es plantejava el grup de mestres. En aquest sentit, es va parlar de la necessitat d'aconseguir que l'escola fos una institució lliure i democràtica al servei de tots. Seguint aquest criteri els assistents com a portaveus d'una joventut oprimida, anaren manifestant-se a favor d'un canvi educacional: **Pre-escolar**.—La manca de gratuïtat a l'ensenyament. La manca aiximateix de llocs escolars i deficients condicions als ja existents, sobre tot en els barris populars. L'absència generalitzada d'educadors titulats, que endemés de cobrar uns salaris ínfims tenen l'obstacle de l'elevat nombre d'infants per a desenvolupar una tasca educativa més racional. Al no ésser titulars, no poden queixar-se a sindicats. Aquestes deficiències afecten naturalment els pares i els propis alumnes tant com els educadors. No es dona la importància adequada a una època tan crítica com la preescolar, i quant a la transcendència cara als anys següents.

Els mestres d'E.G.B. i estudiants de magisteri.—Desproporció aules-alumnes, amb els consegüents nins sense escolaritzar. Desigualtats i insuficiència dels salaris. Manca absoluta de treballs en equip. Problemes entre direcció i inspecció de les escoles. Com a objectius varen expressar la urgència de donar solució a aquests problemes i la necessitat d'adaptar els mètodes a una realitat concreta. Al mateix temps es posa de manifest l'esperit d'intervenció dels propis mestres en l'elaboració dels nous programes i, és clar, el reconeixement d'un Col.legi Oficial propi. Respecte del bilingüisme es va entreveure la necessitat, superant les traves ara existents, de l'aprenentatge de l'idioma de les illes a les escoles entre altres coses per afavorir l'enriquiment de la llengua i donar a l'al.lot un vincle i una comunicació més intensa amb la seva circumstància cultural i social.

NOTICIARI

El Rosselló i les Illes: restabliment d'uns vincles històrics

Dia 19 de març proppassat el diari *Midi libre* de Perpinyà publicava un article de Jaume Lladó *Le Roussillon et Majorque n'oublient pas leur étroite parenté. A propos d'une liaison maritime.* El conservador del Palau dels Reis de Mallorca i president de l'Institut de Cultura Mediterrània hi exposa el seu punt de vista per presentar Perpinyà com la capital continental de l'antic Regne de Mallorca i fer de l'antic Palau un centre d'animació cultural dins el flux turístic que lligarà en breu temps la nostra illa, des d'Alcúdia, amb Port-Vendres per l'establiment d'un servei normal de «ferry» entre els dos ports.

A l'interior d'aquesta tasca que s'ha imposat Jaume Lladó, de restaurar i refermar els vincles culturals i espirituals que uneixen el Rosselló amb les Illes, cal llegir la carta que el 25 de març d'enguany va dirigir a Climent Garau, president de l'*Obra Cultural Balear*. Diu així:

Sr. President:

Es l'objectiu de l'Institut de Cultura Mediterrània establir lligams culturals i amicals entre els països de la conca mediterrània.

Les Illes Bales, gràcies als lligams històrics existents, formen un capítol a part. S'inspiren en un sentiment de fraternitat que els distingeix dels altres.

Nosaltres auguram vivament establir un contacte permanent i recíproc mitjançant intercanvis culturals que permetran de crear un corrent humà entre les nostres dues regions bessones.

Coneixedors de l'admirable tasca de l'Obra Cultural Balear, consideram que aquesta ofereix una representativitat indiscutible per desenvolupar aquests intercanvis d'una gran transcendència, que ens imposa el nostre passat històric comú.

Per aquestes raons, tenim l'honor de proposar-vos, Sr. President, una trobada simbòlica que es podrà cele-

brar a Alcúdia, en l'ocasió del viatge inaugural de la relació marítima que unirà aquesta ciutat a Port-Vendres. Trobada que, en aquesta ocasió, ens permetrà d'establir un programa d'activitats futures que serà, no ho dubtam, beneficiosa per a les nostres dues regions.

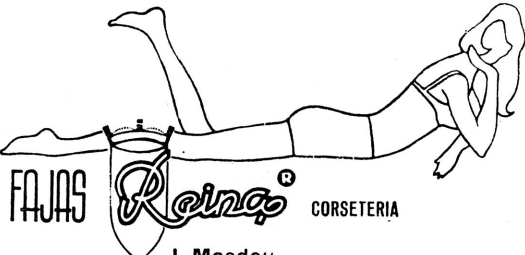
Pels fins que creguem útils, us adjunt còpies d'una correspondència sobre el projecte d'un homenatge oficial que el Departament del Rosselló voldria retre a les Illes. Al moment oportú, sereu informat del que s'haurà decidit.

Vulgueu acceptar, Sr. President, el testimoni de la nostra consideració més distingida.—Signat: **J. LLADÓ, President.**

Tenim notícia que hi ha el projecte d'oferir a la nostra Ciutat una obra esculptòrica, com agraïment de la imatge funerària del Rei Sanç que Mallorca donà a Perpinyà el 19 de juny de 1966 i que fou dipositada a la Catedral de Sant Joan on reposen les despulles del segon rei de Mallorca.

Creim que aquest és un principi prou esperançador i animador d'un intercanvi a tots els nivells, que cal mantenir entre les Illes i una regió tan entranyablement acostada per la història, la cultura i la llengua. **LLUC** resta obert a totes les noves i iniciatives que promoguin aquests vincles espirituals.

P. LL.

FALJAS *Rainco* CORSETERIA
J. Masdeu
Josep Tous Ferrer, 1 - Tel. 2160 33 - Palma de Mallorca

al servei
de la dona
jove i elegant

dona
corseteria
J. Masdeu
COLON, 62 - Tel. 216558
Palma de Mallorca

Ca'n Juan
de S'aigo

Casa fundada l'any 1700

Xocolata amb ensaïmades calentes
Gelats i quemullars
Obert tot lo dia

C/. Fiol, 11

Tel. 2116 53

Ciutat

Des de la Rambla

Crònica de BARCELONA

El poble dels Països Catalans defensa la seva llengua i la seva cultura: **CONGRÉS EN DEFENSA DE LA CULTURA CATALANA.**

18 regidors de l'Ajuntament de Barcelona diuen **NO** a qualsevol subvenció per a la llengua i la cultura catalanes: **BOICOT AL CATALÀ.**

Aquesta crònica podria ésser un número monogràfic on recollir totes les peces d'aquesta història d'una reivindicació massiva, enèrgica, general i protagonitzada per la majoria de barcelonins a través d'un ventall ample d'entitats representatives de l'opinió pública que van des de les Associacions de Veïns als Col·legis Professionals, les Institucions culturals, científiques, literàries, esportives, religioses etc. i un allau de milers de veus individuals que es deixen sentir als **Barris** (amb problemes laborals i de carestia de vida), a les **Escoles, Instituts i Universitats** (amb vaga activa i reivindicacions), a les fàbriques (amb conflictes, assemblees, acomiadaments, atur), als diaris (amb fulls plens de cartes i articles que xisclen), al carrer, per a defensar (**CONQUERIR**) l'ús de la llengua (a l'ensenyament primari, mitjà i universitari, als ajuntaments, a les diputacions, a la premsa, a la ràdio, a la televisió, al cinema, a les entitats i institucions de tot tipus etc.) i l'ús de la cultura catalana dins tots els camps (gratuïtat i obligatorietat de l'ensenyament fet en català i arrelat a la realitat dels Països Catalans, potenciació de les institucions culturals dels Països Catalans i creació de noves institucions per tal d'aconseguir amb l'organització i els mitjans necessaris que la cultura deixi

d'ésser patrimoni d'una **élite** dominant i esdevingui una conquesta de les classes populars i per al seu servici i plaer, etc.

4 MARÇ 1975: Els «18 del NO» demostren que els **REGIDORS** no són representatius del poble.

El fet és prou conegut perquè la majoria de diaris de l'Estat Espanyol se n'han fet ample ressò: el **Ple de l'Ajuntament de Barcelona del dia 4 de març de 1975 no volgué donar ni cinc cèntims per la Llengua i la Cultura catalanes.** Els fets són trists i aclaridors perquè demostren el divorci que hi ha entre uns regidors «formalment» representatius, un batlle triat a dit i la voluntat dels ciutadans.

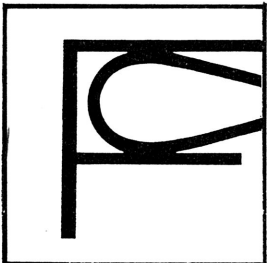
Faré un breu resum de com va anar la cosa. Els regidor Jacint Soler Padró va presentar la seva esmena amb aquestes paraules: **Con la venia. Quisiera, señor alcalde, pedirlos licencia para exponer en catalán ante este Pleno las causas que me han movido a presentar esta enmienda. Y os lo voy a pedir por estas razones: la primera porque la enmienda afecta tan profundamente a las formas y modos de expresión de esta tierra, que parece normal que para su defensa utilice el mismo idioma cuya promoción y estímulo quiero apoyar. La segunda porque la mejor defensa o la mejor exposición del tema es la que viene guiada por el pensamiento que nace y se hace con la lengua materna. Mi lengua materna es el catalán y pienso en catalán. Por esto es natural que en catalán mis palabras y mis ideas broten con mayor espontaneidad y desenvoltura. En tercer lugar porque creo que cuantos están aquí presentes sabrán comprender el hecho de que me exprese en catalán. Ruego pues a nuestro alcalde que me autorice «a hablar en català».**

El batlle Sr. Masó contestà: **Artículo 3.º de la Ley del 9 de junio de 1930.—**

Las Corporaciones de carácter local o regional podrán emplear en su vida interna los idiomas y dialectos regionales pero llevarán los libros oficiales de registros y actas en castellano y emplearán este idioma en todas las comunicaciones oficiales dirigidas al Gobierno o a personas investidas de autoridad y en los escritos que a ellas acompañen. Amb una interpretació mecanicista d'aquest llunyaníssim article d'una vella llei el batlle digué que en el Ple s'havia de parlar i escriure **EN CASTELLANO.** (El catedràtic de Teoria de l'Estat J. A. González Casanova comentava a un dels seus articles aquesta decisió: «Hasta el más profano se da cuenta de que el citado artículo de una ley "aperturista" del Gobierno de Berenguer, promulgada tras la caída de la dictadura de Primo de Rivera, pretende asegurar el uso de la lengua regional en los actos corporativos y tan sólo mantener el castellano como vehículo comunicativo entre la corporación y otros entes o personas oficiales. Un Pleno del Ayuntamiento de Barcelona es un típico y principalísimo acto de vida interna y no sólo el Sr. Soler Padró sino todo aquel que tuviese voz en dicho acto podía intervenir en catalán en caso de saberlo hacer como es de presumir en un miembro del consistorio barcelonés»).

Després de la decisió del batlle de xerrar i escriure **en castellano** una part del públic que assistia al Ple es va aixecar i va abandonar l'escolta en senyal de protesta. El Sr. Soler Padró **acatà la decisió** i continuà amb la seva esmena traduint del català les seves paraules. Féu una curta història de l'arraconament i el segon lloc que ha ocupat la llengua catalana des de 1939 fins ara. **Todo esto iba ligado a una atmósfera de postguerra que, felizmente, ha ido desapareciendo con el paso de las generaciones y de los**

Fotogravats A. Comas

- FOTOGRAVAT
- OFFSET
- DEPARTAMENT DE DIBUIX
- CREACIÓ GRÀFICA
- FOTOGRAFIA INDUSTRIAL
- ARXIU FOTOGRÀFIC
- NYLOPRINT I
- FOTOCOMPOSICIÓ

Missio, 61 - TEL. 213952 - PALMA

Diario de Mallorca

un diari

per a tots els mallorquins

años. Cità la **Ley de Educación** i el brevíssim record que dedica a les **lenguas vernáculas**. Demanà 50 milions de pesetes per: «1.—La promoción y el mantenimiento de la cultura catalana a través, básicamente, de la enseñanza del catalán. 2.—Que el Ayuntamiento aporte los medios necesarios para que estos objetivos se lleven a término. 3.—Que esto se haga hasta que el Ministerio de Educación y Ciencia asuma estos deberes tal como indica la Ley de Educación». Per poder assolir aquests objectius recomanà que s'aprovàs la realització d'un cens de la llengua catalana per a determinar l'estat real del coneixement i divulgació del català a la ciutat de Barcelona i per a saber l'evolució de la demanda del català en el futur; demanà també la formació permanent d'un professorat i el manteniment dels mestres que es dediquin a aquestes tasques.

En acabar la defensa de l'esmena tothom va anar a dinar. A les 5'45 recomençava el Ple i el xou tràgic on especialment 18 regidors demostraren estar separats per un profund abisme d'una problemàtica que popularment és soferta i viscuda per tots; demostraren tenir un zero de sensibilitat política per a impulsar la normalització d'un dret elemental i inqüestionable com és el de la llengua; demostraren no ésser representatius i estar sota l'òrbita de **Sindicatos** i del **Movimiento-Organización** (una ullada ael **currículum** dels «18 del no» vos ho demostra sense possibilitat d'error). Repetiré (no sé si ho paga) algunes de les «magistrals» intervencions que aconseguiren enfonsar l'esmena.

Sr. Tormo: «Soy catalán como el que más pero que no nos cueste un duro. Nosotros por encima de todo somos españoles y por ello vemos en la bandera catalana tres españolas. Tengo una nieta de 3 años que me llama **avi** pero a mí me molesta lo de **avi** por si hay alguna chavala de 18 años cerca con perdón del Pleno. Para aprender a hablar el catalán no importa que el ayuntamiento se gaste 50 millones».

Sr. Mir: «Es un tema de gran interés pero creo que no está dentro de este presupuesto; que se solicite al Ministerio de Educación y Ciencia aporte lo suficiente para la enseñanza del catalán».

Sra. Carbó (la «mamà del millón»): «Si se ha demostrado que en las escuelas hay chavales que son los últimos, que necesitan una atención especial, el Ayuntamiento tiene obligación de atenderles. Si somos capaces de dar 50 millones para aprender una lengua es mejor darlos para estos chicos».

Sr. Ferrater: «No estoy dispuesto a ceder ningún primer puesto como español».

Sr. Cañellas: «Soy un catalán español. Pienso que si se ha de buscar dinero para el catalán se busque antes

para crear más plazas escolares. Pido la votación, la mfa es no».

Una petita mostra de les intencions i del nivell de les intervencions. Després de tres hores d'estires i arronses se realitzà la votació amb el resultat ja conegut: 18 **NO**, 9 **SÍ** i el batlle va abstenir-se.

Des del dia 5 de març els diaris foren una pancarta viva de les protestes de tota Barcelona. Una resposta clara i dura a un Ple que semblava tenir lloc a anys llum de la realitat del municipi barceloní. Els regidors, davant la reacció majoritària feren una carta —exemple d'oportunisme— al Sr. Masó demanant que amb el mitjà que li proporciona al batlle l'article n.º 91 del pressupost doni el que faci falta pel foment de la llengua i la cultura catalanes a través de les institucions que existeixen a l'Ajuntament i demani al Ministeri d'Educació i Ciència que doni els mitjans necessaris. El batlle a una roda de premsa —on va **PLORAR**, deia un dels periodistes —digué que ell era català, que parlava en català, que no tenia res en contra de la llengua ni de la cultura catalanes.

El Governador Civil, després d'un viatge que feren ell i el batlle a Madrid, va convocar una altra roda de premsa on explicà que basant-se en la «**Ley del Régimen Local**» ha enviat una carta al batlle de Barcelona on li diu que envii una còpia dels acords presos en el Ple del dia 4 de març de 1975 i «Que se incluya en el capítulo VI, artículo 1.º, apartado 4 del presupuesto ordinario y que se hace referencia a la Educación, de un nuevo apartado con el n.º 4 denominado «Fundación Cultura Catalana» dotada con 50 millones de pesetas». Finalment demana un informe sobre les incidències en la discussió de l'esmena de Sr. Soler Padró.

Quan escric aquestes retxes són ja més de 80 les entitats que s'han adherit a un llarg document on després de fer una anàlisi dels fets Ple i una dura crítica als resultats de la votació conclouen amb aquests punts:

a) Demanar la immediata dimissió dels 18 regidors del «NO» ja que en votar en contra del que necessita i vol Barcelona han demostrat que no representen la ciutat i, per tant, l'Ajuntament.

b) Lamentar l'actitud del Batlle i dels Regidors que es van abstenir de votar en una qüestió tan transcendental.

c) Reclamar que es modifiquin substancialment les lleis que regulen l'elecció dels càrrecs municipals de manera que siguin representatius de la voluntat del poble.

d) Demanar la normalització del català a l'escola i que l'Ajuntament destini la dotació més ampla possible mentre procura obtenir del Ministeri d'Educació i Ciència la dotació total i l'administració local d'aquesta dotació.

Uns profits i uns beneficis s'han tret d'aquest Ple històric: Desemmascar la manca de representativitat dels regidors i del batlle, veure la capacitat popular de resposta davant la injustícia, donar-se compte de la defensa de la llengua i cultura catalanes que han fet grups o entitats «sociològicament» formades en la seva majoria per immigrants castellano-parlants (que són obrers, que saben molt bé el que vol dir manca de representativitat, que coneixen el que és no aprendre ni la seva llengua ni la seva cultura i tampoc tenir l'oportunitat d'aprendre la llengua i la cultura del nou poble del que ja formen part important), la torrentada d'adhesions que arriben per tal de fer entre tots el Congrés de Cultura Catalana que pugui catalitzar totes aquestes necessitats que tenim: la plena normalització de la llengua i la cultura del Països Catalans sense traves, ni opressions, ni entrebancs.

Com a detall paral·lel tenc el nom d'alguns ajuntaments que han dit «**SÍ**» a la subvenció per l'ensenyament del català a l'escola. Els 8 ajuntaments que sé són:

l'Hospitalet de Llobregat, Cornellà, Sabadell, Terrassa, Mataró, Ripoll, Granollers i Igualada. I, 4 dies després del Ple de Barcelona, el Ple del Municipi de Girona digué també «NO» al català, la qual cosa promogué una campanya anti-regidors que encara continua.

Assistència Palmesana

amb el desig de
fomentar actes
culturals ofereix
cada dissabte
teatre o varietats

c/. Ramon Llull, 21

Tel. 21 12 28

Ciutat de Mallorca

MÓN LABORAL: ACOMIADAMENTS, ATUR, MAGISTRATURA DEL TREBALL I CONFLICTES

Segueixen els acomiadaments a Barcelona (400 acomiadaments a l'empresa **Cubiertas y Tejados**, 25 acomiadaments a l'empresa **Clima Roca**, etc.). L'atur augmenta. La Magistratura del Treball és sempre plena de judicis i envoltada de «jeeps» de la Fuerza Pública. Alguns dels més sonats són els dels acomiadats de l'empresa SEAT pels esdeveniments del desembre de 1974 i de gener d'aquest any. En el primer judici de 317 treballadors foren declarats «acomiadaments improcedents» tan sols 14 i els altres 303 «procedents» la qual cosa vol dir que aquests 303 no cobren ni indemnització ni «seguro de desempleo». En el segon judici foren 43 treballadors acomiadats que foren declarats «acomiadaments procedents» per la qual cosa aquests 43 treballadors tampoc cobraran «seguro de desempleo». En el tercer judici eren 45 treballadors acomiadats que arribaren a una «conciliació» amb l'empresa en l'acte previ al judici que vol dir que cobraran una petita indemnització segons l'antiguitat i l'acomiadament constarà com «improcedent» per la qual cosa cobraran el «seguro de desempleo». Amb aquests exemples comprovam que la Patronal manipula i domina la classe treballadora, els acomiadats que no cobren el «seguro de desempleo» per haver estat declarats «procedents» es troben en una situació crítica (un grup de 20 dones d'aquests acomiadats se tancà a l'església de Sta. Engràcia on foren tretes per la Policia que no tenia autorització de l'Arquebisbe per entrar en el recinte sagrat), circulen «lletes negres» d'acomiadats que no troben feina enlloc, els treballadors visiten les autoritats eclesiàstiques i civils per trobar ajut i **Justícia i Pau** fent-se ressò d'aquesta greu situació conflictiva ha fet un document del qual trec els punts més importants.

1—Les «situacions» conflictives que voldriem allunyar de la nostra ciutat i dels país són: Reivindicacions obreres assimilades a conflictes d'ordre públic; grups d'obres sense locals a on reunir-se pacíficament per a la defensa dels seus interessos; el fantasma de l'atur forçós i de l'augment del cost de la vida que repercuteix en els sectors econòmicament més dèbils.

2—Les «causes» no es poden atribuir sols a la crisi mundial; hi ha l'article 103 que permet l'acomiadament amb indemnització; la poca capacitat de diàleg d'alguns empresaris que prefereixen anar a la «Fuerza Pública» al qualificar de qüestió política tota reivindicació dels treballadors; la manca de representativitat sindical i de camins de negociació.

3—La «teràpèutica social» que s'aplica va més al símptoma que a la causa; s'aplica amb més duresa cap al dèbil que cap el fort; hem con-

templat enfrontaments entre la Policia i els obrers; hem vist escalades de sancions exasperants mentre quedaven impunes —o suauement castigades— actituds antisocials de dirigents d'empreses...

El comunicat de **Justícia i Pau** és més llarg. Crec que aquest resum ens dóna la trista perspectiva d'una viva i greu problemàtica d'enfrontament social.

MÓN DE L'ENSENYAMENT: LA VAGA I LES REIVINDICACIONS CONTINUEN

Des de les guarderies passant per l'escola primària i els instituts fins a la universitat es demana el mateix: TRANSFORMACIÓ DEMOCRÀTICA DE L'ENSENYAMENT.

La vaga activa continua en molts centres especialment en els Instituts i a les Universitats. Hi ha en les diferents accions una participació de tots els estaments: pares, alumnes, mestres, professors numeraris i no numeraris, catedràtics i cadascun actua segons les seves possibilitats i el seu nivell. La Delegada del Ministeri d'Educació i Ciència ja ha imposat sancions de suspensió de treball i sou per valor de dos milions de pessetes, als PNN d'Instituts.

A les universitats es realitzen moltes pràctiques diverses: conferències («Història del SDEUB», «Manifest de Bellaterra: Per una universitat nova en una societat democràtica», etc.) (seminaris, barricades fetes amb objectes diversos a la Plaça Universitat, a la Diagonal. La Policia envolta els edificis i penetra a l'interior.

En la Universitat («dita») Autònoma de Bellaterra es reuní el claustre general que començà amb la greu prohibició de l'ús de la llengua catalana a tots els assistents —majoritàriament catalano-parlants— per «ordre» del Ministeri d'Educació i Ciència (el rector Sr. Gandia digué que li fou comunicada «l'ordre» el vespre abans mitjançant una gestió telefònica).

Durant tot un dia de diàleg (fet estrany i difícilment localitzable) s'arribaren a una sèrie de positives conclusions:

1—Demandar l'aixecament de les sancions de professors i alumnes expedientats.

2—Demandar la reapertura de la universitat de Valladolid i de les Facultats tancades.

3—Impulsar el III Congrés Universitari Català.

4—Creació d'una comissió per a redactar els Estatuts definitius que desemboquin en la vertadera Autonomia universitària.

5—Aprovació del document **Per una Universitat nova en una societat democràtica** com vàlid instrument d'estudi i discussió.

6—Petició d'amnistia pels presos i exiliats polítics.

7—Adherir-se a la celebració del Congrés en defensa de la llengua i la cultura catalanes.

Les ordres són les ordres i tot un claustre d'una universitat catalana es passà el dia traduint documents redactats, a l'original, en català.

NO A LA PENA DE MORT

Justícia i Pau ha encetat una campanya en contra de la pena de mort per tal de fer reflexionar l'opinió pública sobre la inhumanitat, la crueltat i la inutilitat d'aquest càstig. Tant hem de sensibilitzar-nos contra la pena de mort individual com l'aplicada en forma col·lectiva en els genocidis de pobles sencers, la que mata en guerres colonials, en opressions racials, la que assassina minories ètniques, la que lleva la vida en conflictes polítics aixecant la bandera de la venjança, de la salvatjada, de l'ull per ull que no vol saber res de la raó ni la justícia.

El dia 2 de març se celebraren a Barcelona diversos oficis religiosos per a Salvador Puig i Antich (1948-1974). Els diaris dugueren algunes esqueles posades per grups de joves i de periodistes. Al migdia la Rambla era plena d'al.lotes i d'al.lots, de gent jove, que se passejaven regalant clavells rojos als vianants. Un grup diposità rams de clavells vermells enmig de la Plaça de Catalunya. La Policia ordenà la retirada dels clavells rojos i va detenir 6 joves.

El dia 1 de març, a la darrera hora del capvespre, hi hagué una manifestació d'unes 300 persones que pels carrers de Sants cridaren el nom de Puig Antich i digueren **no** a la pena de mort. El dia 3 de març a les 8'30 tengueren lloc dues manifestacions simultànies: la primera, formada per un milenar de persones, va anar des del carrer Escorial al carrer Legalitat cridant frases al.lusives a Puig Antich i en contra de la pena de mort; la segona manifestació era d'unes 500 persones que anaren de Via Júlia al Passeig de Valldaura aixecant unes 5 pancartes en contra de la pena de mort i parlant de Puig Antich i alçaren banderes vermelles. En cap de les dues manifestacions hi hagué detinguts.

Esperem que el govern de l'Estat Espanyol, com molts altres governs, faci que aquesta mesura legislativa (introduïda al codi penal el 5 de juliol de 1938) pugui ésser modificada de tal manera que, enlloc d'aplicar la mort la nostra societat ensenyi a respectar la vida, a deslliurar la vida de les opressions.

Barcelona, el 21 de març de 1975.

BIEL MESQUIDA I AMENGUAL

SALA PELAIRES

GALERIA D'ART

M

E

N

S

A

A partir del 15 d'abril

PELAIRES, 63 TEL: 223696 CIUTAT DE MCA.

MATAS

Y bag..Varon

LINIA AVANÇADA PER HOMES
LINEA AVANZADA PARA HOMBRES
LIGNE AVANCEE POUR MONSIEURS
LATEST LINE FOR GENTLEMAN

CENTRE COMERCIAL "LOS GERANIOS"

AL C/. **SANT NICOLAU** 20B
PALMA DE MALLORCA